

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
RESİM-İŞ DERSİNE İLİŞKİN
EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ**

Özge ÖZER
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir - 2001

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN RESİM-İŞ DERSİNE İLİŞKİN
EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ**

Özge ÖZER

101639

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eylül 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Özge Özer'in İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri başlıklı tezi, 25.09.2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak değerlendirilmiş ve kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr. Mustafa SAĞLAM

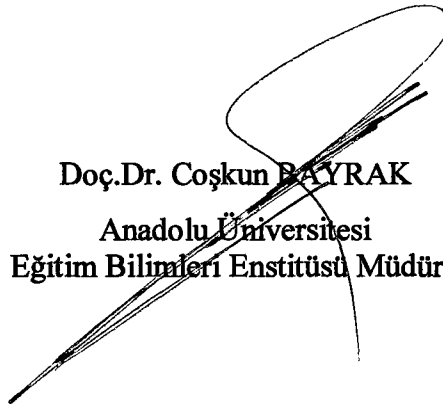
Üye : Prof.Dr. Şefik YAŞAR

Üye : Y.Doç. Dinçer ÖZEN

Doç.Dr. Coşkun BAYRAK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SINIF ÖĞRETMENLERİNİN RESİM-İŞ DERSİNE İLİŞKİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ

Özge ÖZER

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eylül 2001

Danışman: Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM

İlköğretim okullarında öğrenciler, Resim-İş dersiyle, sanat yoluyla kendilerini anlatma, yaratıcılıklarını geliştirme, estetik kişilik kazanma ve sanatın değerini anlama olanağı elde ederler. Bu okulların birinci basamağında Resim-İş dersini sınıf öğretmenleri yürütmektedir. Ancak, yapılan araştırmalar sınıf öğretmenlerinin bu dersi etkili biçimde yürütmekte güçlük çektiklerini ve çeşitli sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu güçlüklerini gidermek için öncelikle onların eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi, ardından da o gereksinimleri karşılayan hizmetiçi eğitim programlarından geçirilmeleri gereklidir.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesidir.

Araştırma, 1999-2000 öğretim yılında Eskişehir ili merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 46 ilköğretim okulunda görev yapan 461 sınıf öğretmeninden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri, sınıf öğretmenlerine uygulanan bir anketle toplanmıştır. Toplam 47 maddeden oluşan anketle, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin genel görüşleri alınmış ve Resim-İş dersinin içeriğini oluşturan konularda, Resim-İş dersi öğretim sürecinde ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinde karşılaştıkları güçlükler ortaya çıkartılmıştır. Daha sonra, bu güçlüklerle ilgili verilere dayalı olarak sınıf öğretmenlerinin eğitim

gereksinimleri saptanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzdeler kullanılmıştır.

Araştırma sonunda, sınıf öğretmenlerinin resim-iş eğitiminin amaçları ile öğrencilerin gelişimi bakımından önemi ve gerekliliği konularında bilgilendirilmelerine ve anlayış geliştirmelerine gereksinimleri olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin bu dersin içeriğini oluşturan çoğu konularda, öğretim sürecinde ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinde değişik düzeylerde güçlüklerinin olduğu ve bu güçlüklerle dayalı yoğun sayılabilecek eğitim gereksinimlerinin olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

GRADE TEACHERS' EDUCATIONAL NEEDS CONCERNING ART CLASSES IN ELEMENTARY SCHOOLS

Özge ÖZER

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

Department of Educational Sciences Curriculum and Instruction Program

September 2001

Supervisor: Prof.Dr. Mustafa SAĞLAM

In elementary schools, students could get the oppotunities of expressing themselves simply via art, improving their creativity, having esthetic personality and understanding the value of art in art classes. Art classes, in elementary schools, are administered by grade teachers whose major is not art. However, studies have shown that grade teachers have serious difficulties, and have experienced various problems in teaching art. It is clear that a needs assessment study on training grade teachers in term of art teaching has become a priority which would help these difficulties be wiped out. Therefore, grade teachers should undergo a series of in-service traning programs that would meet the needs specified.

The purpose of this study is to specify grade teachers' educational needs concerning art classes in elementary schools.

The study was conducted with the data collected from 461 grade tecahers in 46 elementary schools in Eskişehir in the academic year of 1999-2000. The data of this study were collected through a questionnaire designed for grade teachers. With the questionnaire consisting of 47 articles, the grade teachers' opinions in general of art class and certain difficulties in the course content, in the process of teaching art and in

the evaluation of the works by the students were revealed. Next, in light of the data relating to the difficulties aforementioned, the educational needs of the grade teachers in elementary schools were determined. The analysis of the data for this study was carried out by the SPSS computer program, and of statistical techniques the figures and percentages were used.

As a result, it has been understood that grade teachers in elementary schools need to be given training on the importance of the art class with regard to the development of the art skills of the students as well as the objectives of teaching art. Furthermore, it has been realized that teachers may well come to a new perspective in what they have been teaching. Beside the point, it has been clarified that grade teachers have difficulties on varying levels in many subjects of the course content, teaching process and the evaluation of the works by the students. Consequently, it has been put forward that grade teachers have thorough educational needs as a natural consequence of these difficulties.

ÖNSÖZ

İlköğretim çağındaki öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesinde, estetik kişilik kazanmalarında, sanat yoluyla kendilerini anlatma gücünü edinmelerinde ve sanatın değerini anlamalarında Resim-İş dersinin büyük bir önemi vardır. Resim-İş dersleri ilköğretim okullarında genellikle sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersini etkili biçimde yürütebilmeleri için Resim-iş alan bilgisi, öğretim süreci ve değerlendirme süreci ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Ancak, bu alanda yapılan araştırmalar ile sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların lisans programları incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin bu dersin öğretimine dönük yeterli eğitimi almadıkları ve bu dersle ilgili çeşitli sorunlarının olduğu görülmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde karşılaştıkları güçlüklerin ve bu güçlüklerle dayalı eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma bulgularının, ilköğretim okullarında daha etkili bir Resim-iş eğitimi gerçekleştirilmesi için, gerek sınıf öğretmenliği eğitim programlarının gerekse sınıf öğretmenlerine dönük hizmetiçi eğitim programlarının, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersindeki yetersizliklerini giderecek yönde geliştirilmelerine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok değerli kişinin katkısı bulunmaktadır. Öncelikle araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, desteğini ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof.Dr. Mustafa Sağlam'a sonsuz teşekkür ederim. Araştırma süresince bana önemli katkıları olan Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Fakültesindeki hocalarıma içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, araştırma anketinin uygulanmasında yardımcı olan çalışma arkadaşlarım Arş.Gr. Yücel Şimşek'e, Arş.Gr. Çetin Terzi'ye ve Arş.Gr. Müyesser Ceylan'a çok teşekkür ederim. Tez süresince benden sabır ve sevgi ile desteklerini esirgemeyen annem Füsun Özer'e, babam Bekir Özer'e ve kardeşim İlke Özer'e teşekkür etmeyi bir borç biliyorum. Son olarak da, Eskişehir ili merkezindeki ilköğretim okullarında veri

toplama aracını içtenlikle ve sabırla yanıtlayarak araştırmanın gerçekleşmesinde büyük payı olan sınıf öğretmenlerine ve bana bu araştırmada destek veren herkese çok teşekkür ederim.

Eskişehir, Ağustos 2001

Özge ÖZER

ÖZGEÇMİŞ

Özge ÖZER

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

Öğrenim

Lisans	1995	Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü
Lise	1991	Eskişehir Cumhuriyet Lisesi

İş

1998 -	Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
1995 - 1998	Resim Öğretmeni, Nevşehir Mihriban Emin Günel İlköğretim Okulu

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı : Tavşanlı (Kütahya), 25.03.1973

Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	x
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xiv

BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Sanat Eğitimi ve Gerekliliği	2
1.1.1. Sanat Eğitimi	4
1.1.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	5
1.2. İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretim Programı	6
1.2.1. Genel ve Özel Amaçlar	6
1.2.2. İlkeler	9
1.3. İçerik	11
1.3.1. İki Boyutlu Çalışmalar.....	13
1.3.2. Üç Boyutlu Çalışmalar.....	14
1.3.3. Eser İncelemeleri	16
1.4. Öğretim Süreçleri	17
1.4.1. Resim-İş Dersinde Çalışma Ortamı	17
1.4.2. İlköğretim Çağı Çocuklarının Resimsel Gelişimi	18
1.4.3. Sınıf Öğretmeninin Yaklaşımı	21
1.4.4. Öğretim Yöntem ve Teknikleri	26
1.5. Değerlendirme	27
1.6. Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi.....	29

1.7. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Alanındaki Eğitimleri	33
1.8. Sorun	35
1.9. Amaç	37
1.10. Önem	38
1.11. Sayıtlar	38
1.12. Sınırlılıklar	39
1.13. Tanımlar	39
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	41
3. YÖNTEM	50
3.1. Araştırma Modeli	50
3.2. Evren	50
3.3. Örneklem	50
3.4. Verilerin Toplanması	53
3.5. Verilerin Çözümlemesi	54
4. BULGULAR VE YORUMLARI	55
4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Genel Görüşleri	55
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının İçeriği ile İlgili Güçlükleri	59
4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin İki Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri	59
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Üç Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri	62
4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Eser İncelemeleri Alanındaki Güçlükleri	63
4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Öğretim Süreci ile İlgili Güçlükleri	64
4.3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Genel Resim-İş Öğretim İlkelerini Uygulama ve Öğretim Hizmetini Etkili Biçimde Gerçekleştirmedeki Güçlükleri	65

4.3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmadaki Güçlükleri	69
4.3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Ortam Düzenleme ve Araç-Gereçlerden Yararlanmadaki Güçlükleri	71
4.3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özelliklerini Tanımadaki Güçlükleri	72
4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmedeki Güçlükleri	78
4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Eğitim Gereksinimleri	75
4.5.1. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine Yönelik Genel Eğitim Gereksinimleri	75
4.5.2. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Eğitim Gereksinimleri ...	76
4.5.3. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Öğretim Sürecine Yönelik Eğitim Gereksinimleri	77
4.5.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmeye Yönelik Eğitim Gereksinimleri	78
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	80
5.1. Sonuç.....	80
5.2. Öneriler	84
EKLER	
1. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SINIF ÖĞRETMENLERİNİN RESİM-İŞ DERSİNE İLİŞKİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİ BELİRLEME ANKETİ ...	87
2. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA RESİM-İŞ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ İÇERİĞİNİN SINIFLARA GÖRE DAĞILIMI	94
3. ARAŞTIRMA ANKETİNİ UYGULAMA İZİN BELGESİ	97
KAYNAKÇA	98

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE	Sayfa
1. Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarında Resim-İş Eğitimine Dönük Dersler	33
2. Araştırmanın Örnekleme	51
3. Örnekleme Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri	52
4. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Genel Görüşleri	56
5. Sınıf Öğretmenlerinin İki Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri.....	60
6. Sınıf Öğretmenlerinin Üç Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri	62
7. Sınıf Öğretmenlerinin Eser İncelemeleri Alanındaki Güçlükleri	64
8. Sınıf Öğretmenlerinin Genel Resim-İş Dersi Öğretim İlkeleri ve Öğretim Hizmeti İle İlgili Güçlükleri	66
9. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine Özgü Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmadaki Güçlükleri	69
10. Sınıf Öğretmenlerinin Ortam Düzenleme ve Araç-Gereçlerden Yararlanmadaki Güçlükleri	71
11. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özelliklerini Tanımadaki Güçlükleri	73
12. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmedeki Güçlükleri	74

Birinci Bölüm

GİRİŞ

Tüm dünyada bilimsel, kültürel ve teknolojik alanlardaki hızlı gelişmeler, öteki ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de bireylerin yaşam biçimlerini etkilemekte ve eğitsel beklentilerini ve gereksinmelerini giderek artırmaktadır (Pasin, 1997, s. 435). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte mekanikleşen toplumda, insanın gerçek kişiliğinden uzaklaşmaması için sürekli kişiliğinin korunması gerekmektedir. Bu da, okulda akılcı ve objektif düşünce eğitimi ile hayal gücü ve duyuşsal özelliklerin eğitimi dengelenerek sağlanabilmektedir (Ertemin, 1997, s. 3). Bu dengelemeyi sağlayacak olan ise en başta sanat eğitimidir.

Bireylerin yaşadıkları dünyaya bir anlam katabilmeleri, yaratıcı güçlerini ortaya koymaları ile olanaklıdır. Bireylerin yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi için bireylere estetik eğitimi de içeren sanat eğitiminin verilmesi gereklidir. Okullarda bireylerin bu gereksinmelerini karşılamaya dönük eğitimi sağlayan en önemli uygulamalardan birisi, Resim-İş dersleridir. Bireyler Resim-İş dersleriyle estetik çevre bilincini ve yaratıcı güçlerini geliştirerek çevrelerini daha yaşanabilir, yaşamlarını da daha anlamlı kılarlar (Buyurgan, 1996, s. 21).

Toplumumuzda yeni yetişen bireylerin, yaratıcı, üretken, kendisini ve çevresini tanıyan, çağdaş düşünce yapısına ve özgüven duygusuna sahip bir kimlik geliştirmelerinde ve bu kimlikle topluma katılmalarında Resim-İş derslerinin oldukça etkili bir rolü vardır (Gel, 1996, s. 26). Özellikle ilköğretim basamağında, bireyin toplumsal bir varlık olarak gelişmesinde estetik eğitimi büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu dönemde çocuk, kendini dışa vurma, içinde yaşadığı ortamı tanıma, bir değer olduğunun bilincine vararak kişiliğini kanıtlama çabası içerisinde (Ertemin, 1997, s. 10). Ona bu çabalarında yardımcı olan temel derslerden birisi de Resim-İş dersidir. Bu derste çocuk, algılama, düşünme ve

bedensel eylemlerin de katıldığı süreç içerisinde kendini öğrenir ve anlatır. Bu açıdan Resim-İş dersi, öteki derslerin yorgunluğunu atmak ya da boş zamanları daha iyi değerlendirmek için değil, tersine yaşamın her döneminde kullanabilecek yaratıcı, pratik düşünceleri geliştirmek amacıyla okul programlarında yer almaktadır (MEB, 1992, s. 7).

İlköğretim okullarında Resim-İş dersinin programında yer alan amaçlara ulaşılmasında temel sorumluluk, bu dersi yürüten sınıf öğretmenlerindedir. Ancak sınıf öğretmenlerinin, gerek hizmetöncesi eğitimleri sırasında Resim-İş dersinin öğretimine dönük bilgi ve becerileri yeterli düzeyde kazanamamış olmaları, gerekse bu derse ve dersin öğretimine karşı olumsuz tutumlara sahip olmaları nedeniyle, bu derste yeterince etkili bir öğretim yapamadıkları gözlenmektedir.

İlköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin Resim-İş derslerini etkili biçimde yürütebilmeleri için gereksinmelerinin saptanmasının amaçlandığı bu araştırmanın sorununun daha iyi anlaşılması için aşağıda sanat eğitimi ve gerekliliği, ilköğretim okulu Resim-İş dersi öğretim programı ve ilköğretim çağındaki öğrencilerin resimsel gelişim özellikleri üzerinde durulduktan sonra sınıf öğretmenlerinin hizmetöncesinde gerek genel olarak gerekse resim-iş eğitimi yönünden yetiştirilmeleri irdelenmiştir.

1.1. Sanat Eğitimi ve Gerekliliği

Bilim ve teknolojinin toplumların ve bireylerin yaşam biçimini derinden etkilediği günümüzde, bireyler yaratıcı güçlerini en kolay ve en etkili biçimde sanat yoluyla dışa vurabilmektedirler. Sanat ilk çağlardan günümüze dek bireylerin önemli uğraşı alanlarından birisi olmuştur. İlk çağlarda bireylerin duygu ve düşüncelerini çizgilerle anlatmalarıyla başlayan sanat, zamanla çok çeşitli dallarda ve alanlarda gelişerek bugünkü konumuna gelmiştir.

Sanatın tanımıyla ilgili farklı yaklaşımlar vardır. Örneğin, sanatı bireyin yaşam biçimi olarak gören Gençaydın'a (1987, s. 14) göre, "sanat insanın bilen, duyan, eğlenen, üreten

yanlarının tümüyle ilgilidir.” Buna göre, genel anlamda sanat, bireylerin kendilerini tanıtmada ve anlatmada kullandıkları bir araçtır.

Sanat kavramı, plastik sanatlar dahil birçok sanat dalını içine almaktadır. Genel olarak güzel sanatlar kavramı ile tanımlanan roman, tiyatro, bale, sinema, şiir, edebiyat, mimari gibi çok çeşitli sanat dalları sanat kavramının kapsamına girmektedir. Bu durum, sanat kavramının kapsamına giren sanat dallarının sınıflandırılmasına yol açmıştır. Güzel sanatların sınıflandırılmasında farklı yaklaşımlar görülmekle birlikte, en yaygın sınıflama biçimi “geleneksel” ve “çağdaş” sınıflamalardır (San, 1987).

Geleneksel sınıflamada, güzel sanatlar seslenen duyu organlarına göre sınıflandırılırlar. Bu sınıflamaya göre sanat dalları üç ayrı alanda toplanmıştır:

- Görsel sanatlar (plastik sanatlar)
- İşitsel sanatlar (fonetik sanatlar)
- Görsel-işitsel sanatlar (dramatik sanatlar)

Ancak, bu sınıflama tüm sanat dallarını kapsamamaktadır. Örneğin, mim sanatı bu sınıflamanın dışında kalmaktadır.

Çağdaş sınıflamada ise, sanat dalının niteliği ve tekniği ön planda tutulmuştur. Bu sınıflamaya göre sanat dalları şu alanlara ayrılmıştır (San, 1987):

- Yüzey sanatları (Resim, duvar resmi, fotoğraf, karikatür vb.)
- Hacim sanatları (Heykel, seramik çalışmaları, anıt vb.)
- Uzam sanatları (Mimari, bahçe mimarisi, çevre düzenlemesi tasarım çalışmaları vb.)
- Dil sanatları (Roman, öykü, şiir, deneme, film senaryosu, tiyatro metni vb.)
- Ses sanatları (Halk müziği, klasik müzik vb.)

- Devinim sanatları (Bale, dans, mim, halk dansları vb.)
- Eylem sanatları (Tiyatro, opera, müzikal oyun, gölge oyunu vb.)

1.1.1. Sanat Eğitimi

Eğitim, bireylerde istendik yönde davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Bu süreç içerisinde bireylerin, yaşamlarını en iyi biçimde sürdürmelerine olanak sağlayacak bilgileri ve becerileri kazanmaları amaçlanır. Çağdaş eğitimin temel işlevi, çağdaş toplumu oluşturan bireyleri yetiştirmek olduğuna göre, çağdaş insanın bilim, sanat ve teknoloji alanlarında gerekli ve yeterli bilgilere sahip olması gerekmektedir. Çağımızda bireylerin her yönden gelişimlerinin sağlanması için bilim ve teknolojinin yanısıra sanat alanında da bilgiye sahip olmaları ve etkinlikte bulunmaları, bunun için de sanatla ilgili eğitim almaları gerekmektedir. Başka bir deyişle, bireylerin bütün eğitim basamaklarında sanatla ilişki içerisinde bulunmalarına gerek vardır. Çünkü, günümüzde sanat eğitimi, çağdaş yaşamın tüm sorunlarına kolay çözümler bulmada ve yaratıcı bireyler yetiştirmede oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Çakır İlhan'ın (1994, s. 174) da belirttiği gibi,

Sanat eğitimi bir zevk ve duygu eğitimi olmanın ve güzel biçimler yaratmayı amaçlamanın yanısıra, daha çok yeni, özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören bir yaratıcı etkinlikler süreci olarak görülmektedir. ... Amaç kendine güvenli, bağımsız ve yeteneklerini sonuna değin kullanabilen, kendini yalnız bugüne değil yarına da hazırlayabilen, kendisiyle birlikte çevresini de yönlendirebilen, çevreye, topluma saygı ve sorumluluk duyan coşkulu fakat dengeli, akıllı ve duyarlı çağdaş insanlar kazandırmaktır.

Yine San'a (1987) göre,

Sanat eğitimi, yetişmekte olanlara ve yetişkinlere, güzel sanatların yaşamdaki yerini ve önemini yaşatarak kavrayacak biçimde düzenlenmiş belli programlarla, güzel sanatların türlerini, tarihsel gelişimini, ifade gücünü, insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu örnekleriyle göstererek ve aynı zamanda çeşitli tür ve dallarında beceri de kazandırabilecek uygulamalı çalışmalarla, sanatsal yaratma olgusunu tanıtmaya yönelik bir eğitim sürecidir.

Okullarda sanatla ilgili tüm dersler ve etkinlikler sanat eğitimini oluşturmaktadır. Buna göre kısaca belirtmek istenirse, sanat eğitimi, okullarda eğitim gören bireyleri yaratıcılığa yönelten, onların bilişsel ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunan ve onlara estetik bakış açısı kazandıran bütüncül bir eğitimidir.

1.1.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Bireyler doğuştan yaratıcı güçlere sahiptirler. Bu yaratıcı güçlerin eğitim yoluyla ortaya çıkarılması ve zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bireylerin yaratıcı güçlerini ortaya koymalarında ve kendilerini gerçekleştirmelerinde sanat eğitiminin önemli bir katkısı vardır. Bu açıdan özellikle ilköğretim çağındaki çocukların eğitimleri süresince sanat eğitimini etkili biçimde almaları gerekmektedir. Bu çağdaki çocukların duygu ve düşüncelerini en iyi aktarabilecekleri alan sanattır. Sanat eğitiminin etkili kullanılmasıyla öğrencilerin yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılmasının yanısıra onların kendilerini tanımaları ve özgüven duygularını pekiştirmeleri de sağlanmaktadır (Gençaydın, 1987, s. 18). Okullardaki sanat eğitimi içerisinde önemli bir yeri olan Resim-İş derslerinde öğrenciler, algılama, düşünme ve bedensel eylemlerinin de katıldığı süreç içerisinde kendilerini anlatırlar (MEB, 1992, s. 8).

Sanat eğitimi ile bireyler “estetik çevre bilinci”ne de sahip olmaktadırlar. Çağımızı “teknolojinin bilinçsizce kullanıldığı, tekdüze bir yaşam biçimi oluşturduğu, yaşamı mekanikleştirdiği düşüncesi”nden kurtararak insani bir niteliğe kavuşturmak ve sanatla zenginleştirmek, sanatın en önemli özelliğidir (Balamir, 1996, s. 10). Bireylerin yaşadıkları çevreyi güzelleştirerek kendilerinden bir şeyler katmaları, ancak sanatsal yaratıcılık yoluyla gerçekleşmektedir. Sanat eğitimi alan bir kişi çevresindeki düzensizliklerden, çirkinliklerden rahatsız olur. Bunun sonucu olarak, örneğin, çevresindeki yapıların estetik bir görünüş kazanması, dolayısıyla çevresinin güzelleştirilmesi için çaba gösterir.

Endüstrileşme ile teknolojinin ortaya koyduğu yaşam tarzının tutsağı olma riski ile karşı karşıya kalan çağımız insanı, gittikçe duyarlılığının mekanik bir hal alması endişesi içindedir. Kent vurgunu insanların, beton binaların balkon kenarlarına sıralanan saksılar, onları bir an olsun amatör tasarım gücünü zorlayarak, mutlu anı bulmaya sevk etmektedir... Büyük şehirlerde organize edilen “en iyi balkon yarışmaları” bunun bir örneğidir (Atan, 1996, s. 15).

Sonuç olarak, sanat eğitimi alan birey, kendini tanıma ve dışa vurmada, sağlıklı ve özgür bir kişilik geliştirmede önemli bir yol kat edebilmektedir. Sanat eğitimi ile bireyin yaratıcı güçleri ortaya çıkarılabilmekte, özgüven duygusu geliştirilebilmekte ve hem kişisel bütünlüğü hem de toplumsal bütünlük sağlanabilmektedir. Bireyin yaratıcı güçlerinin

ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, bilinçli bir sanat eğitimiyle gerçekleştirilebilir. Bu da okullarda sanat eğitiminin gerekliliğini açık biçimde ortaya koymaktadır.

1.2. İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretim Programı

Resim-İş, ilköğretim okullarında zorunlu dersler arasında yer alan bir derstir. Bu dersin okullarda uygulanmakta olan öğretim programı, 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Program, Resim-İş dersinin genel amaçlarını, sınıflara göre belirlenmiş özel amaçlarını ve bunların davranışlarını, sınıf düzeylerine göre uygulanacak içeriği ve öğretme-öğrenme süreçleri ile öğrenci başarısının değerlendirilmesine ilişkin bilgileri içermektedir. Ayrıca programda, öğretmenlere yardımcı olmak için, Resim-İş derslerinde sınıf ortamının düzenlenmesi, ilköğretim çağındaki öğrencilerin resimsel gelişim basamakları ve öğrencilerin ders etkinliklerinin değerlendirilmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.2.1. Genel ve Özel Amaçlar

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 11.09.1992 gün ve 287 sayılı kararı ile yürürlüğe giren İlköğretim Okulları Resim-İş Dersi Öğretim Programında (MEB, 1992) bu dersin genel amaçları aşağıdaki biçimde sıralanmıştır:

- Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
- Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.
- Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.
- Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
- Düşüncelerini gerçekleştirebilmek ve sanat eserleri üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.
- Estetik duygularının geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.
- Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
- Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme.
- Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
- Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme.
- Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme.
- Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk, iş birliği ve dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme.

- Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata katkısını kavrayabilme.
- Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme.
- Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
- Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme.
- Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme.

Resim-İş Dersi Öğretim Programının ilk beş yılına ilişkin sınıflara göre belirlenmiş özel amaçları da bir bütün olarak şöyle sıralanabilir:

- Çalışmalarda kullanılan araç-gereç bilgisi.
- Araç-gereçleri kullanma becerisi.
- Araç-gereçleri paylaşarak yardımlaşma duygusunu geliştirebilme.
- İki boyutlu çalışmalar bilgisi.
- İki boyutlu çalışmalar yapabilme.
- Dramayı tanıyabilme.
- Çalışmalarında dramadan yararlanabilme.
- Çizgisel çalışmalar yapabilme.
- Çizgisel çalışmalarda koyu, orta ve açık değerleri ve dokuları kullanabilme.
- Doğadaki hareketi belirterek çizgisel çalışmalar yapabilme.
- Varlıkların belli başlı özelliklerinin farkına varış.
- Varlıkların özelliklerini çizgisel çalışmalarla anlatabilme.
- Nesnelerin bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezebilme.
- Renk bilgisi.
- Renkleri ve renkli resim tekniklerini tanıyabilme.
- Renkli resim tekniklerini kavrayabilme.
- Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışmalar yapabilme.
- Örtücü ve saydam boyalar bilgisi.
- Pastel boya bilgisi.
- Çalışmalarında pastel boyayı kullanabilme.
- Guaş boya bilgisi.
- Çalışmalarında guaş boyayı kullanabilme.
- Sulu boya bilgisi.
- Çalışmalarında sulu boyayı kullanabilme.
- Parmak boya bilgisi.
- Çalışmalarında parmak boyayı kullanabilme.
- Kolay baskı tekniklerinin farkına varabilme.
- Çalışmalarında kolay baskı tekniklerini kullanabilme.
- Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alış.
- Çalışmalarında hareketli konulara yer verebilme.
- Rüya, masal, efsane, uzay, iki binli yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği ile gerece aktarabilme.
- Yakın çevresi ile ilgili gözlemlerine, düşüncelerini katarak iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Sevgi konusundaki duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışmalarla aktarabilme.
- Duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışmalar olarak aktarabilme.
- İki boyutlu çalışmalarda “sağlığa duyarlılığı” aktarabilme.

- Doğal çevreyi tanıyabilme.
- Doğal çevre ile ilgili duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Doğanın ritmini kavrayarak çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabileme.
- Portre bilgisi.
- Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme.
- Koyu, orta, açık lekeleri düzenleme için araç-gereç bilgisi.
- Koyu, orta, açık lekeleri düzenleyebilme.
- Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi.
- Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabileme.
- Koyu, orta, açık lekeleri renge dönüştürerek kompozisyon yapabileme.
- Çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabileme.
- Mürekkeple yapılan çalışmaları tanıyabilme.
- Mürekkeple yapılacak çalışmalar bilgisi.
- Varlıkların ve olayların ilgi çekici yönlerinden bir bölümünü mürekkeple kağıda aktarabilme.
- Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.
- Tekstil tasarımı bilgisi.
- Tekstil tasarımı yapabileme.
- Masal, öykü, şarkı, şiir, okuma parçası gibi kaynakları kullanarak hayal güçlerini zenginleştirici çalışmalar yapabileme.
- Kağıt ve kağıt işlerini tanıyabilme.
- Kağıt süsleme çalışmaları bilgisi.
- Çevresindeki vitray tekniği ile yapılmış eserlerin özelliklerini tanıyabilme.
- Yaratıcılığı geliştirmek için farklı kağıtları kullanarak çalışmalar yapabileme.
- Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları bilgisi.
- Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabileme.
- Duygularını, düşüncelerini ve yaşantılarını üç boyutlu tasarım olarak anlatabilme.
- Artık malzemeleri tanıyabilme.
- Çalışmalarında artık malzemeyi kullanabilme.
- Artık gereçlerden yararlanarak hareketli üç boyutlu çalışmalar yapabileme.
- Sevinç, üzüntü, coşku, neşe, gülme, ağlama, kızgınlık ve benzeri duyguları değişik malzemeler kullanarak ifade edebilme.
- Yoğurma maddelerini tanıyabilme.
- Yaratıcılığı geliştirmek için yoğurma maddeleri ile çalışmalar yapabileme.
- Tasarımın ne olduğunu farkına varabilme.
- Resim yoluyla grup çalışmaları bilgisi.
- Resim yoluyla grup çalışmalarına istek duyabilme.
- Grup çalışması yoluyla sorumluluk paylaşmanın önemini kavrayabilme.
- Çalışmalarında iş bölümü yaparak sorumluluk almaktan zevk alış.
- Röprodüksiyon bilgisi.
- Röprodüksiyon yapmaktan zevk alış.
- Kendi yaptığı çalışmalar ile arkadaşlarının çalışmalarları arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirebilme.
- Güzel sanatları sınıflandırabilme.
- Çevredeki tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, atölyeleri, sanat galerilerini, sergi salonlarını, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyabilme.
- Sanat eserlerine ilgi duyabilme.
- Sanat olaylarını izleyebilme.
- Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme.
- Kültür ve tabiat varlıklarının değerini bilerek koruyabilme.

- Belli başlı yerli ve yabancı sanatçılarla eserleri hakkında bilgi edinebilme.
- Sınıf ve okul sergileriyle yarışmalara katılabılme.

1.2.2. İlkeler

İlköğretim okullarında resim-iş eğitiminin ilkeleri, Resim-İş Dersi Öğretim Programına ve Gençaydın'ın (1987) görüşlerine dayalı olarak şöyle sıralanıp açıklanabilir:

- *Her çocuğun yaratıcı olduğu bilinmelidir.* Çocuklar yaratıcı güçlerle donanmış olarak dünyaya gelirler. İnsanlar, düşünce, duygu, irade, yeti gibi tüm güçleriyle yaşamlarını daha yaşanılır kılmak ve yaşamda karşılaştıkları sorunlara daha kolay çözüm yolları bulmak için yaratıcı olmak zorundadırlar.

Resim-İş dersi, ilköğretim çağındaki çocuklar için yaratıcı güçlerini geliştirmede önemli bir uygulama alanıdır. Yaratıcı bireyler, değişen topluma daha rahat ayak uydurabilirler, yaşama direnebilirler.

- *Uygulamada çocukların bireysel farklılıkları gözönünde bulundurulmalıdır.* Çocuklar, içinde yaşadıkları toplumsal, kültürel, ekonomik ve doğal çevrenin özelliklerine göre kişilik kazanırlar. Bu nedenle, aynı yaştaki çocukların birbirlerinden farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları doğal sayılmalıdır.

Kişilik farklılıkları, çocukların görsel algılama özelliklerine de yansır. Çocuklar görsel algılama özellikleri açısından, *izlenimci*, *yapıcı* ve *karışık* olmak üzere üç değişik tiptedirler. İzlenimci tipler, nesnelere bir bütün olarak renk ya da leke ilişkileri içinde algırlar. Yapıcı tipler, nesnelere özlumsal olarak algırlar ve parçaları birbirine ekleyerek bütünü oluşturmayı tercih ederler. Karışık tipler ise, izlenimci ve yapıcı tip özelliklerinin her ikisini de taşıyan özelliklere sahiptirler.

- *Çocukların kendilerini dışa vurmalarını sağlayacak çok çeşitli gereçlerle iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir.* Bir sınıftaki öğrenciler birbirlerinden farklı özelliklere sahip olduklarından, sınıf içinde yaptırılan çalışmaların bütün

öğrencilerin yararlanabileceği nitelikte olması gereklidir. Örneğin, Resim-İş derslerinde sadece iki boyutlu çalışmalara yer verilmesi durumunda, daha çok izlenimci tipteki öğrencilerin gereksinimleri karşılanırken, çok boyutlu çalışmalara yatkın olan öğrencilerin gereksinimleri karşılanamamaktadır. Bu nedenle, Resim-İş derslerinde hem iki boyutlu hem de üç boyutlu çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir. Öte yandan, öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ilgili olarak ilgileri ve anlatım biçimleri de farklılık gösterebilir. Ders içerisinde ele alınan konular ve öğretilen tekniklerin öğrencilerin bu özelliklerine de uygun olması gerekmektedir. Ayrıca, çocukların yapılarına en uygun gereçleri ve alanları saptamak için onların çeşitli gereçleri denemelerine olanak sağlanmalıdır.

- *Çocuğu yaratıcılığa yöneltmek temel olmalıdır.* Birçok kişinin düşüncesine göre resim yapmak, beceri işi olarak görülmektedir. Ancak, beceri kazandıran işler tekrarlar yoluyla yapılan işlerdir. Örneğin, bir marangoz yapılmış, uygulanmış olan bulguları tekrar etmekten öteye pek geçemez. Yaptığı iş sanat değil, zanaat olarak tanımlanmaktadır. Oysa, sanat eğitiminin en önemli amacı olan “duyarlılığın geliştirilmesi” sonucunda çocuk, kazandığı yeterlik yoluyla dolaylı olarak beceri kazanmış olur. Yaratıcı yetilerin geliştirilmesinin çıkış noktasının duyarlılık eğitimi olduğu unutulmamalıdır.

5. *Dersler, çocuğun istekle çalışmasını sağlayacak biçimde ilginç duruma getirilmelidir.* Bunun için derste işlenecek konuların öğrencinin yaşına, ilgisine, imgelem gücüne ve coşku dolu evrenine uygun olması gerekmektedir. Çocuğun çevresi ve yaşantıları ile ilgili konular, onların dersten daha çok zevk almalarını sağlamaktadır.

Resim-İş dersinde öğrencilere bir çalışma konusu verilirken, konu ilginç bir dille anlatılmalı ve öğrencinin konuyu yaşayarak kağıda dökmesi sağlanmalıdır. Bunun için konu, gerektiğinde bir öykü gibi anlatılarak ya da müzikle oyunlaştırılarak daha ilgi çekici duruma getirilmelidir.

Resim-İş dersinde yaratıcılığa yöneltecek bir ortam hazırlanmalı ve öğrencilerin çalışacakları konuya uygun gereçler belirlenerek onlara daha çok zevk alacakları gereçler kullanılmalıdır.

Öte yandan, öğretmenin sınıf içindeki yaklaşımı öğrencinin özgürlüğünü kısıtlamayacak biçimde olmalıdır. Sevecen bir yaklaşımla öğrenciye yönelen öğretmen dersi sevdirebilir ve öğrencinin başarısını artırır.

- *Çocuk resimleri büyüklerin gözüyle değerlendirilmemeli, tersine onların zihinsel, bedensel ve ruhsal yönlerden gelişimleri bilinerek ona göre bir eğitim uygulanmalıdır.* Öğrencilerin resimsel ve bedensel gelişim özellikleri bilinmeli ve öğretmen tarafından yapılan değerlendirmede bu özellikler gözönüne alınmalıdır.
- *Çocuğun bilmesi gereken teknik bilgiler uygulamalar sırasında verilmelidir.* Bu bilgiler onun ilgisini dağıtacak kadar uzun ve sıkıcı olmamalıdır. Kuramsal bilgilerin öğrencilere tüm ders saati içinde verilmesi öğrenciyi sıkacağı gibi dersten soğumalarına da neden olabilir. Bu nedenle, öğrenciye kazandırılmak istenen kuramsal bilgiler, öğrencileri sıkmadan uygulamalar sırasında verilmelidir.
- *Resim-İş dersi, öteki derslerin uygulama alanı olarak düşünülmemelidir.* “Resim-İş dersi bir ifade dersi” sözü, çoğu kez “çocuğun kendini dışa vurması” anlamında değil de “çocuğun başka derslerde öğrendiklerini Resim-İş dersinde çizgi ve renklerle ya da üç boyutlu biçimlerle anlatması” olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, bu ders öteki derslerle ilgili araç-gereçlerin onarımı, yapımı gibi etkinlikler için ayrılmış bir zaman olarak ele alınabilmektedir. Bu yanlış bir yaklaşımdır.

Resim-İş dersinin öteki derslere yararı dolaylıdır. Çocuğun sanat eğitimi sonunda geliştirdiği davranışlar, onun düzensizliklerden rahatsız olan bir kişilik

geliştirmesini sağlar. Bu öğrenmeyle çocuk, çevresini güzelleştirmek ve değiştirmek zorunluluğunu duyar. Çocuğun zihinsel yetilerinin tamamlanmasında, tasarım ve imge gücünün gelişip zenginleşmesinde, nesnelere ve olaylar arasındaki ilişkileri sezmesinde ve değerlendirmesinde etkin bir çalışma alanı olan Resim-İş dersinde kazanılanlar, öğrencilerin öteki derslerde de yaratıcı olmalarına yardımcı olur.

- *Değerlendirme sırasında çocuğun gelişme süreci içinde tüm çalışmalarını göz önünde bulundurulmalıdır.* Resim-İş dersinde değerlendirme, çocuğun çalışmalarını tek tek değil, gelişme süreci içinde tüm çalışmalarını göz önüne alınarak yapılmalıdır. Değerlendirme sürecinde öğrenciyi kırıncı, eleştirici bir tutumla yaklaşılmamalıdır.
- *Her çocuğun çalışmasının sergilenmesini isteyeceği düşünülerek sergilemeye önem verilmelidir.* Sınıf içerisinde ya da okul panosunda öğrencilerin çalışmalarını sergilenmelidir. Öğrencilerin resimlerinin sergilenmesinden zevk alacakları ve daha istekli çalışacakları göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak sergileme için öğretmenin sürekli aynı öğrencilerin resimlerini seçmemeye özen göstermesi gerekmektedir.

1.3. İçerik

İlköğretim okullarında Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriği sınıflar ya da yıllar için ayrı ayrı belirlenmiştir (Bkz. Ek 3). Programın içeriğinde ilk beş yıl için seçilmiş olan konular şunlardır:

- Araç-gereçler
- İki boyutlu çalışmalar
- İki boyutlu tasarım çalışmaları
- Varlıkların özellikleri
- Dramatizasyonu resimle anlatma
- Çizgisel çalışmalar
- Çizgi, doku çalışmaları
- Leke çalışmaları

- Renkli çalışmalar
  - Pastel boya
  - Parmak boya
  - Guaş boya
  - Sulu boya
- Tek rengin tonları ile çalışmalar
- Koyu, orta, açık leke çalışmalar
- Mürekkep çalışmalar
- Gözleme dayalı çalışmalar
- Hayal gücünü geliştirici çalışmalar
- Doğal çevre ile ilgili çalışmalar
- Değişik duyguları ifade edici çalışmalar
- Koleksiyon çalışmalar
- Grup çalışmalar
- Baskı teknikleri ile çalışmalar
- Afiş çalışmalar
- Tekstil tasarım çalışmalar
- Kağıt ve kağıt işleri
- Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmalar
- Üç boyutlu sanat eserleri tanıma
- Artık malzeme ile yapılan çalışmalar
- Artık malzemeleri kullanma
- Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar
- Röprodüksiyon inceleme
- Sanat eserleri
- Sergi çalışmalar

Görüldüğü gibi, ilköğretim okullarında Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriği daha çok iki ve üç boyutlu çalışmalarını kapsamaktadır. Ancak çocukların sanat eserlerini tanımlarının ve onlara dönük olumlu tutumlar geliştirmelerinin sağlanması amacıyla eser incelemelerine de öğretim programı içerisinde yer verilmiştir.

1.3.1. İki Boyutlu Çalışmalar

İki boyutlu çalışmalar, daha çok bir yüzey üzerine yapılan çalışmalarını içerir. İki boyutlu çalışmalar çizgisel ve renkli çalışmalar olmak üzere iki biçimde gerçekleştirilebilirler.

Çizgisel çalışmalar, desen çalışmalarını olarak da nitelendirilebilir. “Çizgi, hareket halindeki bir noktanın belirli bir yönde eğiliminden doğar” (MEB, 1997, s. 68). Bireyin yaşamında çizgi ilk anlatım ögesidir. Çocuğun gelişiminde çizgi, hareket gereksinmesinden doğan amaçsız karalamalar biçiminde kendini gösterir.

Çizgisel çalışmalar, yumuşak kalem gibi araçlar ile çeşitli grafit çubuklar, füzen, mum, pastel boya, renkli tebeşirler, kazıma uçları, tarama uçları, çöp parçaları gibi çeşitli gereçlerle de yapılabilmektedir. Ayrıca çeşitli baskı tekniklerinde de çizgisel çalışmalar kullanılabilir. Örneğin, monotipi, linol baskı, ağaç baskı, materyal baskı gibi teknikler çizgisel çalışmalar için oldukça uygun tekniklerdir.

Çizgisel çalışmalar, özellikle ilköğretim okullarının birinci sınıfında öğrencilerin yazı becerilerini geliştirmek ve desteklemek açısından önemlidir.

Renkli çalışmalar denildiğinde daha çok boyaların kullanılması akla gelir. Ancak renkli çalışmalar, renkli kağıtlar, renkli mürekkepler, renkli taşlar ve cam parçaları gibi gereçlerle de yapılabilmektedir. Renkli çalışmalar yaptırılırken ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için özellikle kapaticı boyalar tercih etmek gerekmektedir. Çünkü kapaticı boyalar, bu yaş ve düzeydeki öğrencinin gelişim özellikleri gözönünde bulundurulduğunda, öğrencinin üstüste çalışabilmesi, karıştırarak renk değerleri elde edebilmesi açısından daha uygundur (Gençaydın, 1987, s. 72).

Öğrencinin gelişim düzeyine göre, özellikle ilköğretim döneminde renkli taşlar ve camlarla yapılan mozaik çalışmalarının yanısıra artık kumaş ve kağıt gibi gereçlerle de kolaj çalışmaları yaptırılabilir. Bu çalışmalarla öğrencinin derse olan ilgisinin artması ve dersin zenginleşmesi sağlanır.

1.3.2. Üç Boyutlu Çalışmalar

Üç boyutlu çalışmalar resimsel çalışmaların dışında kalan çok boyutlu çalışmaları içermektedir.

Çocukta nesne izlenimlerine dayanan algılama, önceleri yüzey algılaması biçiminde olur. Bu nedenle çocuk, üç boyutlu nesnelere de yüzeyselleştirir. Çocuk, nesnelere tanıdığı oranda onları üç boyut içerisinde algılar. Nesnelere üç boyut içerisinde algılayabilmesi için çocuğa, dokunma yoluyla izlenim olarak nesneyi tanıma olanağı vermek gerekir. Sürekli olarak resim yaptırmak, oylumsal algılama gelişimini sınırlı tutarak çocuğun tek yönlü gelişmesine neden olur. Bu nedenle, Resim-İş dersinde görsel algılama ile biçimsel anlatımın gelişimi için kaçınılmaz olan yüzeysel ve oylumsal olarak adlandırılabilen iki ve üç boyutlu çalışmalara yer vermek yararlı olur (Gençaydın, 1987, s. 73).

Üç boyutlu çalışmalar, kağıt, karton ve çeşitli yoğurma maddeleri ile yapılan heykel ve modelaj çalışmaları ile yapısal çalışmaları kapsar.

Heykel ve modelaj çalışmaları, kil, plastilin, kağıt hamuru gibi gereçlerle yapılan biçimlendirme çalışmalarıdır. Bu çalışmalar, öğrencinin yaratıcılığının geliştirilmesinin yanısıra onun her iki elini de çalıştırarak kas gelişimini sağlayan önemli çalışmalardır. Çalışma sırasında çocuk, “her iki elini aynı anda kullanarak hem düşünecek hem de sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık, dış yüzey, biçim, derinlik gibi izlenimler kazanacaktır” (MEB, 1997, s. 70). Bu açıdan ilköğretim çağındaki çocukların gelişiminde modelaj ve heykel çalışmaları oldukça önemlidir. Ayrıca bu çalışmaların öğrencilere çok zevk verdiği de bilinmektedir. Bu nedenle, modelaj çalışmalarının yanısıra tahta parçaları, tel, yumuşak taşlar, çam kozalağı ve artık gereçlerle yapılan heykel çalışmalarına da yer verilmesi uygun görülmektedir. Ancak yapılan çalışmaların öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olması gerekmektedir.

Heykel ve modelaj çalışmaları öğrenciler için hem eğitici hem eğlendirici hem de oldukça ekonomik çalışmalardır. Ancak okullarda bu çalışmaların yapılabilmesi için uygun ortamlar hazırlanması gerekmektedir. Normal dersliklerde bu çalışmaların yapılması zor olmaktadır. Yaratıcılığın geliştirilmesi amaç olarak kabul edildiğinde gerekli gereçlerin saklanması açısından okullarda Resim-İş dersine özgü atölyenin olması büyük önem taşımaktadır.

Yapısal çalışmalar, çocukların düzeylerine göre, park, bahçe, anıt gibi çevre düzenlemesi anlamındaki tasarımlardan oyuncak tasarımına dek çocukların yaratıcı güçlerini ortaya koyabildikleri her türlü çalışmayı içermektedir (Gençaydın, 1987, s. 74).

Çocuklar toprakla, kutularla, tahta parçalarıyla oynamaktan zevk alırlar. Sanat eğitimsinin çocukların bu özelliklerini bilerek öğretimi oyunlaştırması, çocukların ilgisini bilim ve teknolojiye çekebileceği gibi onları yaratıcılığa da yönlendirebilir. Gençaydın’ın (1987, s. 74) da vurguladığı gibi, özellikle yapıcı tip özelliğe sahip çocukların

yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilecek en etkin çalışma alanı olan yapısal çalışmalar yoluyla öğrencinin yaratıcı güçlerinin geliştirilmesinin yanısıra kitle-boşluk, ışık-gölge, denge-ritm gibi biçimsel ve estetik ilişkileri sezmeleri de kolaylaştırılmış olur.

1.3.3. Eser İncelemeleri

Sanat eğitiminin amaçlarından birisi de, kültür ve sanat değerlerini incelemek ve tanıtmaktır. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuğun sanatla olan bağının pekiştirilmesinde, sanatı tanınmasında ve kültürü öğrenmesinde eser incelemelerinin büyük rolü vardır.

Eser incelemeleri, öğrencilerin ilgilerine ve düzeylerine göre, müzelerden, sergilerden ve başka sanat etkinliklerinden yararlanılarak gerçekleştirilebilir. Öğrencilere önemli sanatçılar ve eserleri tanıtılırken öğrenmeyi kolaylaştırmak ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamak açısından çeşitli eğitim araç-gereçlerinden yararlanılabilir. Örneğin, tanıtılan sanatçının eserleri ve kendisi ile ilgili bilgi verilirken kitaplardan yararlanılabileceği gibi, film, video, saydam, bilgisayar gibi öğrencilere daha ilginç gelebilecek eğitim araç-gereçlerinden de yararlanılabilir (Gençaydın, 1987, s. 75).

Sanat eğitiminde eser incelemesine ilişkin verilen tanıtım bilgilerinin yanısıra sanat ve kültür varlıklarının korunmasına ilişkin bilincin de verilmesi gerekmektedir. “Kendi düzeyine göre sanat eserlerini değerlendirmesini, sanata ilişkin basit ama yaşayan bilgileri öğrenen çocuk, estetik değerleri sezmeyi ve paylaşmayı öğrenerek sanat eserlerinin insanlığın ortak ürünü olduğunun bilincine varır” (Gençaydın, 1987, s. 75). Eser incelemeleriyle ilgili verilen bilgilerin yanısıra öğrencilerin estetik çevre bilinci kazanması ve bu bilinci yaşamında göstermesi oldukça önemlidir.

1.4. Öğretim Süreçleri

Resim-İş Dersi Öğretim Programının öğretim süreçleri çalışma ortamını, öğrencilerin resimsel gelişim özelliklerini, öğretmenin ders içerisinde göstermesi gereken yaklaşımları ve öğretim sırasında uygulanacak yöntem ve teknikler kapsamaktadır.

1.4.1. Resim-İş Dersinde Çalışma Ortamı

İlköğretim okullarında etkili bir resim-iş eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için, hem çalışma ortamının dersin özelliklerine ve amacına uygun olarak düzenlenmesi hem de öğrencilerin derste kullanabilecekleri çeşitli araç-gereçlerin sağlanması gerekmektedir.

Etkili bir Resim-İş dersi için, öncelikle öğrencinin kendini rahat ve özgür hissedeceği bir ortam yaratılmasının öngörüldüğü öğretim programında bu ortam, “içerisinde sıra yerine masaların bulunduğu ayrıca araç-gereç dolapları ile kil sandıklarının yer aldığı özenle düzenlenmiş, temiz ve bol ışıklı bir atölye” olarak tanımlanmıştır (MEB, 1992, s. 13). Ancak, çoğu okullarda tanımlanan nitelikte bir ortam sağlanamamaktadır. Bunda okulların yeterli yer olanaklarına sahip olmamalarının yanısıra sanat eğitimi bilincinin yeterince gelişmemiş olması da etkilidir.

Çalışma ortamı, öğrencilerin istedikleri zaman istedikleri araç-gereci kullanabilecekleri ve saklayabilecekleri biçimde olmalıdır. Öğrenciler, istedikleri araç-gereci kullanarak Resim-İş dersini en iyi biçimde değerlendirebilmelidirler. Ancak, yokluk içinde olan bir okulda bile öğretmenin yaptırabileceği çok şey vardır. Burada bilinçli bir öğretmene önemli görevler düşmektedir. Resim-İş Dersi Öğretim Programına bakıldığında program oldukça esnek tutulmuş ve öğretmenin kalabalık sınıf ortamında bile kendi yaratıcılığını kullanarak estetik ve yaratıcı çalışmalar yaptırmasına elverişli olarak hazırlanmıştır.

Resim-İş dersinde artık gereçlerden etkili biçimde yararlanılabilir. Böylece Resim-İş dersleri daha zengin ve ekonomik bir biçimde sürdürülebilir. Öğretmenlerin öğrencileri artık gereçleri toplama ve biriktirme yönünde güdülemeleri ve yönlendirmeleri gerekmektedir. Artık gereçler yoluyla Resim-İş derslerini zenginleştirerek öğrencilerin yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması sağlanabilir. Artık gereçlerle yapılan çalışmalar, dersi ilgi çekici duruma getirerek öğrencilerin derse daha çok güdülenmelerini sağladığı gibi öğretmenleri de ders gereci bulma konusunda rahatlatmaktadır. Örneğin, öğretmen ve öğrenciler kağıt parçaları, mukavvalar, kutular, ağaç ve tahta parçaları, yanık kibrit çöpleri, şişe ve şişe kapakları, farklı plastik gereçler ve doğal gereçleri biriktirerek ders gereci

olarak kullanabilirler. Ancak tüm bunların yapılırken özellikle temiz, sağlığa zararsız olan artıkların toplanması sağlanmalıdır (Gençaydın, 1987, s.72).

1.4.2. İlköğretim Çağı Çocuklarının Resimsel Gelişimi

Etkili bir resim-iş eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için, sınıf öğretmenlerinin, çocukların bireysel ilgi ve düşünce farklılıklarının yanısıra onların resimsel gelişim özelliklerini de iyi bilmeleri gerekmektedir. Bazı çocuklar hızlı bir gelişim gösterirken, bazıları daha yavaş ya da normal hızda gelişirler. Öğrencinin gelişim hızı gözönünde tutularak ve öteki özellikleri tanınarak yapılan eğitim her zaman daha etkili olacaktır.

Çocuklardaki görsel algı gelişimi, Wildöcher'e göre *karalama*, *akılcı gerçekçilik* ve *görsel gerçekçilik* olarak üç aşamada gerçekleşmektedir:

Karalama aşaması, çocuğun 1,5-4 yaşları arasındaki ilk resimsel gelişim özelliklerini yansıtır. Bu aşamada çocuk, kağıt, duvar, cam, masa gibi yüzeylere kalem, fırça gibi iz bırakan nesnelere amaçsız, düzensiz çizgiler çizer (Gençaydın, 1987, s. 57). Bu yüzden bu döneme karalama aşaması adı verilmiştir.

1,5-2 yaşındaki çocukta henüz mekan ve boyut kavramı gelişmediğinden, kağıt, çocuk tarafından içinde grafik işaretlerinin uçtuğu bir kap gibi ele alınır. Çocuk ne mesafeyi, ne oturacağı resmin temelini, ne de sağ ve solunu gözönünde bulundurur. Piaget ve Inhelder gibi araştırmacılara göre, ilk dönem karalamaları oyun ve alıştırmaya amaçlıdır ve herhangi bir şeyi temsil etmezler. Çocuğa göre çizmek, elin hareketlerini kağıda dökmektir. Zamanla çocuk dik ve uzun çizgiler, yatay ve dikey çizgiler ve daha sonra da yuvarlak çizgiler çizerek resimsel gelişimini başlatır (Yavuzer, 1997, ss. 32-33).

Karalama aşamasının ikinci dönemi olan 2-4 yaş arasında çocuğun resimsel gelişiminin belirli bir düzen içinde olduğu görülür. Bu dönemdeki karalamalar zamanla yetişkinler tarafından anlamlandırılmaya başlanır (Yavuzer, 1997, s. 37). Karalama döneminin sonlarına doğru çocuk, kalıplaşmış biçimlerde çizimler yapmaya başlar. Örneğin, çöp

adamlar, ev, güneş, kuş, ağaç gibi biçimleri çizgilerle yapar. Bu dönemde çocuk, daha çok anne, baba ve çevredeki bireylerin çizdikleri resimlerden etkilenmeye başlar. Ancak, anne ve babanın bu dönemde çocuğu doğrudan etkilemeye çalışmaları olumsuzluklara yol açabilir. Örneğin, bu tür etkilemeler ya da zorlamalar, çocuğun kendi özgün algılamasını, dolayısıyla yaratıcılık ve araştırmacılık çabalarını engelleyebilir. “Çünkü çocuk resmi, modelin mekanik ve beceriksiz bir kopyası değil, modelin önemli yapısal özelliklerinin keşfedilmesi ve en uygun çizgisel anlatımın iki boyutlu yüzeyde özgürce araştırılması çabasıdır” (Gençaydın, 1987, s. 58).

Akılcı gerçekçilik aşaması, 4-11 yaş arası çocuk resimlerinin gelişimini yansıtır. Dört yaş çocuğu için insan figürü çizmek en sevilen konudur. Bu yaşta çocuk insan figürünü kolları ve bacakları kafaya ekleyerek çizer. Cyril Burt'e göre, dört yaş çocuğu insan figürünü, baş yerine yuvarlak bir çizgi, bacaklar için iki düz çizgi çizerek ve gözler için de iki nokta koyarak belirtir. Gövde çok seyrek olarak ikinci bir yuvarlakla belirtilir (Yavuzer, 1997, s. 39). Özellikle 4-7 yaş arasında çocuk, canlandırmak istediği nesne ya da kavramla ilişki kurma kaygısını yaşamaya başlar. Bu resimlerle çocuk, düşünme sürecinin somut kayıtlarını belirtmiş olur.

“Akılcı gerçekçilik döneminde çocuk, kendine göre değişken bir biçim örgüsüne ve anlayışına sahiptir ve yetişkinleri şaşkınlığa düşüren bir yüreklilik ve inançla resim yapar. Çocuk gördüğü nesneyi değil, içindekileri, görünmeyenleri çizer” (Gençaydın, 1987, s. 59). Örneğin, bir ev çizmek istediği zaman evin içindekileri, yaşayanları, eşyaları ve olayları da gösterir. Bu dönemde çocukların mekanların içerisindeki nesnelere göstermelerinin nedeni dikkatsizliklerinden ya da görünmediğini bilmediklerinden kaynaklanmamaktadır. Bu durumun nedeni, bu yaş çocuğunun bildiklerini göstermek isteyen anlatımcı özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bu dönemde çocuk, konuyla ilgili bildiklerinin hepsini eksiksiz aktarmak ister. Bu açıdan, bu dönem çocuklarına doğru olanları hatırlatmak ya da göstermek doğru değildir.

Akılcı gerçekçilik döneminin en belirgin özelliği, biçimsel öğeler arasındaki ilişkilerde dik açıların egemen olmasıdır. Örneğin çocuk, evin bacasını çatı üzerine dik açıyla oturtur. Bu dönem resimlerinde ilgi çeken bir başka özellik de, kağıdın üst kenarına çizilen ikinci bir çizgidir. Bu çizgi gökyüzünü belirleyen ufuk çizgisidir. Çocuk bu dönemde yüzeye rastgele yaydığı nesnelere, bir sistem içerisinde yerleştirme çabasıdadır. Çocuğun figürleri ve nesnelere taban çizgisi üzerine yerleştirilmesi, onun “alt” ve “üst” kavramlarının ayırımına vardığını göstermektedir (Gençaydın, 1987, s. 60)

Yaş ilerledikçe, çocuklar için baş figür denilebilecek insan figürü çizimleri de zamanla değişiklik göstermeye başlar. Karalama dönemindeki gibi başlayan insan figürü çizimi, zamanla 7-8 yaşlarında ayrıntılara inilerek gösterilmeye başlanır. Bu yaşlarda çocuklar, iki yuvarlakla gösterdikleri kafa ve beden arasına boynu yerleştirirler. Duruma göre insanı önden ya da yandan çizmeye başlarlar. Profilden yaptıkları çizimi genelde sola dönük olarak çizerler. Kol ve bacakları ise zamanla çizgi olarak değil de yüzey olarak çizmeye başlarlar. Ancak bütün çocuklar aynı gelişimi gösteremeyebilirler (Gençaydın, 1987, ss. 61-62).

Görsel gerçekçilik aşaması, 11 yaşında başlar. Bu dönemde çocuk, toplumun bir üyesi olduğunun farkındadır ve bu duygusunu resimlerine yansıtır. Bu dönemde çocuğun yaşama yaklaşımının daha gerçekçi olduğu gözlenir (Yavuzer, 1997, s. 65).

Perspektif bilgisinin gelişmeye başladığı görsel gerçekçilik aşamasında çocuk, resimlerini bir bütün olarak planlar. “Çocuk resimlerindeki saf yürek özelliklerinin yerini yetişkinlere özgü gözleme dayalı ölçütler almaya başlamıştır” (MEB, 1992, s. 10). Çocuk yaptığı çalışmalarını doğa ile karşılaştırır ve renkleri gelişigüzel seçmek yerine gerçeğe uygun olarak kullanmaya çalışır. Bu açıdan çocuk, yaptığı çalışmaların gerçeği ile bir benzerlik göstermediği zamanlarda umutsuzluğa kapılabilir.

Görsel gerçekçilik dönemi çocuğun yaratıcılığının gelişmesi açısından oldukça önemli bir dönemdir. Çocuğun çalışmalarının eleştirilmesi onun sanata olan isteğini kırabilir. Bu

yüzden bu dönemde çocuk resimleri sürekli iyi eleştirilerle yönlendirilmelidir. Otoriter tavırlar takınmak yerine yüreklendirici tutum içine girmek çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle, sanatın bir doğa ürünü olmadığı, insanın düşüncelerinin ve duyarlılığının bir ürünü olduğu düşüncesi ve bilinci görsel gerçekçilik aşamasında verilmelidir. Bunun için de sanat eserlerini ve sanatçıları tanıtmakla işe başlanabilir (MEB, 1992, s. 10).

1.4.3. Sınıf Öğretmeninin Yaklaşımı

Resim-İş dersinin etkili biçimde yürütülmesinde sınıf öğretmenin yaklaşımı oldukça önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde bilimsel nitelikli, ilköğretim çağı çocuklarına uygun ilkelerin uygulandığı bir yaklaşıma sahip olmaları gereklidir.

İlköğretim okullarında Resim-İş dersinde sınıf öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yaklaşımları başlıca şu ilkeleri kapsamalıdır (MEB, 1997, s. 23):

- *Bir sanat eğitimcisi olarak sınıf öğretmenin öncelikle alana ilişkin oldukça yeterli bilgi sahibi olması gerekmektedir. Çünkü sanatla ilgili derslerin öğretimi, öteki derslerin öğretiminden çok farklı nitelikler gerektirmektedir. Bu da bir bakıma öğretmenlerin iyi bir sanat eğitimi almaları ile eş anlamlıdır.*
- *Resim-İş dersinde öğretmen, öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmasına olanak sağlamalıdır. Bunun için sınıf öğretmenin öğrencileri sıkmadan, değişik öğretim yöntem ve tekniklerini uygulayarak öğretimi gerçekleştirmesi gerekmektedir.*
- *Sınıf öğretmeni, çocukların resimleri üzerinde hiçbir düzeltme yapmamalıdır. Bu dönemdeki çocukların resimleri yetişkinler için çok fazla anlam taşımayabilir. Yetişkinlerin, özellikle de öğretmenlerin bu resimleri çocuğun kendi deneyimlerinin ve çevresini algılamasının bir ürünü olarak görmeleri, bu nedenle de öğrenci çalışmaları üzerinde çizimle düzeltmeler yapmamaları, hatta sözle*

dahi resimlerin değiştirilmesini istememeleri gereklidir. “Burada ne anlatmak istedin?”, “Bu resim neyi anlatıyor?” gibi sorular öğrenciye asla sorulmamalıdır. Yeni sanat eğitimi anlayışına göre, bu gibi soruları sormak öğrencilerin derse olan ilgisini olumsuz yönde etkilemektedir (Kehnemuyi, 1995, s. 18)). Öğrencilere çalışmalarıyla ilgili çeşitli sözlü pekiştireçler verilerek onların güdülenmesi sağlanmalıdır.

- *Resim-İş derslerinde tüm çalışmalar özgün olmalıdır.* Öğrencilere ders süresince örnekler gösterilmeli, ancak aynı örneklerin yapılması istenmemelidir. Kopya yoluyla yapılan çalışmaların Resim-İş dersi içerisinde hiçbir yeri olmadığı için, ilginç konular bulunarak derse ilginin artırılmasının yanısıra en değerli olanın öğrencilerin kendi düşünceleri, kendi görüşleri ve yarattıkları olduğu bilinci öğrenciye verilmelidir.
- *Öğrencilerin çekingenlikten kurtulmalarının, böylece özgüven duygularının gelişmesinin sağlanması için onlara cesaret verilmelidir.* Öğretmen, ders etkinlikleri sırasında öğrencilere sözlü pekiştireçler ve çeşitli ödüller vererek etkinlikleri daha çekici kılmalıdır. Çizdiği resmin güzel olduğu düşüncesini sahiplenen öğrencinin her zaman daha iyisini yapabilmek için çaba göstereceği unutulmamalıdır.
- *Sınıf içerisinde öğrenciler özgür bırakılmalıdır.* Öğrencilerin Resim-İş dersinde kendilerini rahat hissedebilmeleri için katı bir disiplin asla uygulanmamalıdır. Özgün düşünceler özgür ortamlarda ortaya çıkacağı için, özellikle sınıfta öğrenciye bağırma, onur kırıcı sözler söyleme, yaptığı resmi yapıcı olmayan biçimde eleştirme gibi davranışlar gösterilmemelidir.
- *Öğrencilere derste mutlaka bir konu verilmeli ve o konu üzerine çalışma yapmaları istenmelidir.* Öğrenciye “Bugün serbest bir çalışma yapın.” denmesi yanlıştır. Öğrenci böyle bir sözle başıboş bırakılmış olur.

- *Öğretmen ders içerisinde çok çeşitli araç-gereç kullanımına önem vermelidir.* Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek ve resim dersinden zevk almalarını sağlamak için öğretmenin, çok çeşitli araç-gereç kullanımını sağlaması gerekmektedir. Bu yaş dönemindeki çocukların gelişim özelliklerinden birisi de, yaptıkları işten çok çabuk sıkılmalarıdır. Resim-İş dersinde bu durumun engellenmesi, dolayısıyla dersin verimli olabilmesi için öğretmen araç-gereci sık sık değiştirmelidir.
- *Öğrencilerin resimsel gelişim düzeylerine ve eğitim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırılmalıdır.* Öğrencilerin dersten zevk almalarını sağlamak için kolay yapabilecekleri, resimsel gelişim düzeylerine ve eğitim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırılmalıdır. Çocuğun sabrını zorlayacak, onu sıkacak türdeki çalışmalardan kaçınılmalıdır.
- *Derste grup çalışmalarına önemle yer verilmelidir.* Bu dönemde grup çalışmaları yaptırmak, öğrencilerin hem birbirleriyle olan iletişimlerini kolaylaştırmakta hem de paylaşımcı bir düşünce yapısına sahip olmalarını sağlamaktadır.
- *Konular öğrencilere dramatize edilerek verilmelidir.* Resim-İş dersinde konuları dramatize ederek vermek, öğrencilerin hem dersten daha çok zevk almalarını sağlar hem de yaratıcı düşüncelerini daha kolay harekete geçirir.

1.4.4. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Resim-İş dersinin daha etkili biçimde yürütülmesi için değişik öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanması gereklidir. Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde uygulayabilecekleri belli başlı yöntemler ve teknikler arasında grupta çalışma yöntemi, bireysel çalışma yöntemi, oyunlaştırma (dramatizasyon) tekniği, müzikle çalışma tekniği, ezberden resim yapma tekniği ve hayalden resim yapma tekniği sayılabilir.

Grupla çalışma yöntemi, ilköğretim çağında oldukça önemli bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemle çocuk, grup çalışmalarına istek duyar, sorumluluk ve paylaşmanın önemini kavrar.

Öğretmen grup çalışmaları için uygun bir ortam hazırlamalı ve öğrencileri yönlendirmelidir. Örneğin, grupla çalışma yöntemini uygulamak için öğretmen, büyük boy bir resim kağıdını ya da ambalaj kağıdını sınıfın uygun bir duvarına, çocukların rahatça erişebilecekleri bir biçimde asar. Öğrenciler ders içerisinde ya da ders aralarında istedikleri konuyu, istedikleri boya türü ile çalışarak bir grup resmi gerçekleştirebilirler (MEB, 1997, s. 174).

Öğrencilerin çalışmaları birleştirilerek değişik bir grup çalışması da yapılabilir. İki boyutlu çalışmaların yanısıra üç boyutlu çalışmalar da grup çalışması olarak yaptırılabilir. Örneğin, belirlenen konunun (köy, semt ya da oda içi maket çalışmaları, akvaryum, pazar yeri, çiçekçiler gibi) içinde geçen nesnelere, figürler, gruptaki öğrenciler tarafından ayrı ayrı hazırlanır ve hep beraber düzenlenmesi yapılarak çalışma sonuçlandırılır (MEB, 1997, s. 174).

Bireysel çalışma yöntemi, öğrenci merkezli olan bir yöntemdir. Bir öğrencinin kendi başına öğrenmek ya da kendi başına çalışmak istediği zaman kullanılır. Bu yöntemde öğrenci, öğrenme durumunu kendine göre düzenler ve konuyu yaparak yaşayarak öğrenir. Öğrencinin ilgi, yetenek ve gereksinimlerine uygun olarak kullanılan bu yöntem, araştırma yoluyla ve tam öğrenme yoluyla öğretme yaklaşımlarında, ayrıca uygulama, analiz ve sentez düzeylerindeki davranışları kazandırmada kullanılır (Demirel, 1999, s. 89).

Bireysel çalışma yöntemi, Resim-İş derslerinde sıkça uygulanabilir. Bu derste öğrencilerin öğrenmeleri, daha çok bireysel çalışma yoluyla gerçekleşir. Resim-İş dersinde öğrenciler çalışmalarını daha çok kendi başlarına yaparlar ve öğretmen her öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenerek öğrenmelerini kontrol eder. Burada öğretmen daha çok bir kılavuz durumundadır. Öğretmen gerekli örnekleri gösterir ve öğrencinin çalışmasını inceler.

Ancak öğrenci öğrenmeyi tek başına gerçekleştirir. Verilen konuyla ilgili resim çalışmasını kendi yaratıcılığı yönünde gerçekleştirir. Öğretmenin rolü çalışmayı izlemektir.

Oyunlaştırma (dramatizasyon), “çeşitli öğretim ve öğrenim amaçları için kendiliğinden oluşan hazırlıksız, yaşam deneyimlerinin aslına benzer canlı sunuluşları gerçekleştirme yöntemidir” (Erbay, 1997, s. 47). Başka bir deyişle, oyunlaştırma, birtakım durum ve olayların, hareket, konuşma ve taklit gibi öğelerden yararlanılarak düşsel bir ortam içinde canlandırılmasıdır. “Dramatizasyon çocuğun kendi gerçekliğinin oyunudur” (Gökaydın, 1990, s. 55). Bu teknikte çocuk en doğal öğrenmeyi gerçekleştirir. Doğruyu, yanlış kendisi canlandırır, tasarlar ve yaratır.

Oyunlaştırmada konu sınıfça belirlenir. Hiçbir metinden yararlanılmaz. Belirlenen konu sadece sözlü olarak ifade edilir. Konunun ana hatları sınıfça konuşulur. Çocuklardan ellerindeki işlere konudaki kahramanların kişiliklerinin verilmesi istenir. Her karakterin özelliklerini çocuk sadece kendi belirler. Drama aracılığıyla konuşma dilinin güçlenmesi ve geliştirilmesi de sağlanmaktadır. Hazırlıksız konuşmalar bittikten sonra çocuklardan aynı konuyu çizmeleri istenir. Teknik serbest bırakılır. Çizim işlemi bittikten sonra çocuklardan çizilen resmi bir kez de yazıyla anlatmaları istenir. Böylece, drama ve rekreasyonun amaçladığı müzik, ritm, dans, resimle anlatım, sözlü anlatım ve yazıyla anlatım birleşmiş ve tamamlanmış olur (Gökaydın, 1990, s. 57).

Müzikle çalışma tekniği, resim çalışmalarının müzik eşliğinde yapılmasını sağlayan bir tekniktir. Müzik sanat eğitiminde kişiyi güdüleyici bir etkisiyle sahiptir (Erbay, 1997, s. 47). Resim çalışmalarında müziğin eşlik etmesi, çocukta ritm duygusunu geliştirmek ve coşkulu bir çalışma ortamı hazırlamak bakımından yararlıdır (MEB, 1997, s. 171). Müzik eşliğinde yapılan çalışmalar yaratıcılığın gelişmesinde destekleyici rol oynar.

Öğretmen seçtiği bir müzik parçasını sınıfta dinletirken, öğrencilerden müziğin ritmine göre sallanmalarını ister. Çocuklar ritme göre sallanırlar ve havada el ve kol hareketleri yaparlar. Havada yapılan bu hareketler, çizgilere dönüştürülerek fırçayla ya da kalemle

kağıda aktarılır. Bir başka kağıda da müziğin onlarda yarattığı duygular, izlenimler resimle anlatılır. Son aşamada ise, fırça ve kalemle ritme göre yapılan çizgi çalışması, duygu ve izlenimlerin anlatıldığı resim üzerine aktarılır (MEB, 1997, s. 171).

Müzikle resim tekniğinin başarılı olması, bireyin bulunduğu ve sanatsal çalışmaların gerçekleştirildiği ortama bağlıdır. Bu nedenle, ortamın havalandırma, ses, ısı ve ışık durumları gibi her türlü fiziksel özellikleri ile yerleşim biçiminin çalışmaya elverişli biçimde düzenlenmesi gereklidir.

Ezberden resim yapma tekniği, öğrencilerin gördükleri, yaşadıkları, bildikleri bir olayı zihinlerinde canlandırarak resimle anlatmaları biçiminde yapılan bir uygulamadır. Bununla öğrencilerin gözlem güçlerinin ve algılarının geliştirilmesi, duygu ve düşüncelerini özgün biçimde anlatmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Birey, yaşamı boyunca çevresindeki nesnelerin görsel yansımalarını beynine kaydetmektedir. Her bir yansıma ileride yeniden anımsayabilme, canlandırabilme olanağını taşıyan izleri beyine kaydeder. Beyinde saklanan tüm bu veriler, gerektiğinde o izlenimi bırakan nesneyle ilgili başka izleri de çağırarak yeniden kullanılır. Yeni bir algı eylemiyle eski fakat yeniden eyleme geçirilmiş bir algı arasında bağ kurma sürecine çağrışım; daha önceki algılarımızla ilgili bilinçliliği canlandırma yetisine de bellek denir (Erbay, 1997, s. 44).

Ezberden resim yapma tekniği Johann Heinrich Pestalozzi tarafından ortaya atılmıştır. Pestalozzi'ye göre, "öğrencinin çizdiği geometrik biçimlerin, ölçü gibi katılıklardan uzak tutulması gerekmektedir. Öğrencinin yaratıcılığı, çevreyi tanınması bu yönetime bağlıdır ve öğrenci bu yüzden sevdiği, bildiği, deneyim sahibi olduğu, belleğindeki konularla ilgili resim yapmalıdır" (Erbay, 1997, s. 44). Bu teknik ilköğretim çağında öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, gözlemlerini resimsel olarak aktarabilmelerinde etkili biçimde kullanılabilir.

Hayalden resim yapma tekniği, çocukların yaratıcılıklarını ve kişiliklerini geliştiren, onların özgün renk ve biçim kompozisyonları yaratmalarını sağlayan bir çalışma biçimidir. Bu açıdan özellikle ilköğretim döneminde bu çalışma tekniğine önemle yer verilmelidir (MEB, 1997, s.172). Hayalden resim çalışmalarında, öyküler, masallar, düşler, efsaneler, gezegenler, uzay yolculukları gibi konular ele alınabilir.

Hayali çalışma, örneğin bir masaldan hareketle yapılacaksa, öğrencilerin ilgisini çekecek, içinde iyilik ve kötülük kavramlarının olduğu, sonunda hep iyilerin kazandığı bir masal anlatılarak çalışmaya başlanmalıdır. Gerekirse masalda anlatılan kahramanların kişisel özellikleri canlandırılmalıdır (MEB, 1997, s. 172). Böylelikle öğrenciler dış yaşamdan soyutlanarak kendilerini masal içinde hissederler. Daha sonra öğrencilerin tüm masalı renklerle ve biçimlerle kağıda aktarmaları istenmelidir.

1.5. Değerlendirme

İlköğretim okullarında Resim-İş dersinde öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi oldukça güç bir iştir. Çünkü bu çağdaki her öğrenci, çalışmalarının beğenilmesini ve iyi eleştiriler almasını ister. Olumsuz eleştiriler öğrenciyi dersten ve öğretmenden soğutur. Özellikle, değerlendirme sonucu verilen not, otorite ve disiplin silahı olarak kullanılmamalıdır. Böyle bir durumda öğrencinin yaratıcı düşünmesi engellenmiş olur.

Öğrencinin gelişim özellikleri de değerlendirme sırasında büyük önem taşımaktadır. Bu yaştaki öğrencinin doğaya bakış açısı yetişkinin bakış açısına göre çok farklıdır. Çocuk doğayı yetişkinden çok farklı biçimde algılar, algılayamadıklarını da imgeleme gücüyle tamamlar. Bu nedenle, çocuk resimlerini yetişkin gerçekleriyle değerlendirmek çok doğru değildir. Örneğin, öğrencinin gökyüzünü mavi değil de pembe yapması ve öğretmenin bu resmi değerlendirirken nesnel gerçeklere uymadığını düşünerek değerlendirmesi yanlıştır. Çünkü çocuk, olgunluk düzeyine geldiğinde nesnel gerçekliği kendiliğinden farkedecektir. Ayrıca, sanatın amacının nesnel gerçekliği yakalamak olmadığı da unutulmamalıdır (Gençaydın, 1987, s. 84).

Çocuk resimlerini eleştirmenin amacı, çocuğun çalışmalarıyla karşı karşıya gelerek yaptıklarına bir kez daha bakmasının ve işi üzerinde düşünmesinin ve konuşmasının sağlanmasıdır (Gençaydın, 1987, s. 84). Dersin sonunda öğrenci çalışmaları eleştirilmek üzere sınıf panosuna ya da tahtaya asılmalıdır. Tahtaya asılan çalışmalar, öğretmenin yönelteceği sorularla ve onun denetiminde yapılmalıdır. (MEB, 1997, s. 26). Değerlendirme sırasında öğrencilere, “Hangi çalışma daha güzel?” ya da “En güzel kim yapmış?” gibi

sorular yöneltmek yerine, “En çok kim özen göstererek yapmış?”, “Resminde başka neler anlatmak isterdin?” ya da “Hangi figür anlatılanı daha iyi canlandırıyor?” gibi sorular yöneltmek çocukların resimlerini yeniden düşünmelerini sağlayacaktır (Gençaydın, 1987, s. 85).

Çalışmaların toplu değerlendirilmesinde, işin çalışma açısından bütünlüğü, içtenliği, özgünlüğü, duyarlılığı, öğrencinin araç-gereci kullanmadaki yeterliği, konuya yaklaşımı, etki altında kalmadan özgün çalışmışlığı gibi özelliklere bakılmalıdır. Değerlendirme sırasında başarısız çalışmalara bile iyi eleştiriler yapılarak öğrenci onurlandırılmalıdır.

Öğrenci çalışmaları sergilenmeli ve böylece öğrenciler ödüllendirilmelidir. Sınıfın ya da okulun uygun yerlerine başarılı çalışmaların, sanatçı eserlerinin tıpkı basımlarıyla birlikte asılması eğitimsel açıdan büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, resim yarışmaları düzenlemek ve ödüllendirmek, dersin sevilmesi ve öğrencinin derse özendirilmesi açısından oldukça önemlidir (Gençaydın, 1987, s. 85).

Öğrenci çalışmalarının notla değerlendirilmesi aşamasında ölçütler önem verilerek belirlenmelidir. Notla değerlendirme tek bir çalışma üzerine yapılmamalıdır. Çalışmalar biriktirilmeli ve çocuğun genel gelişimi göz önünde bulundurularak notla değerlendirme gerçekleştirilmelidir.

Notla değerlendirme sırasında, geliştirilmesi istenen estetik davranışların ve becerilerin belirlenmesi gerekmektedir. Öğrenci çalışmasının özgünlüğü, konu içinde görsel öğelerin ilişkilerinin bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesi, araç-gereç kullanımında yeterliliği, düzenli ve temiz çalışması, zamanı iyi kullanması ve işi bitirme sorumluluğu, duygu ve düşüncelerini resme aktarmadaki başarısı, derse olan ilgi ve isteği ve genel gelişim düzeyi değerlendirme sürecinde özenle ele alınması gereken önemli noktalardır (Gençaydın, 1987, s. 85).

1.6. Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

Türkiye’de Cumhuriyetin kurulmasından sonra öğretmen yetiştirme konusunda önemli atılımlarda bulunulmuş ve günümüze dek okulöncesi eğitim ile ortaöğretimin yanısıra ilköğretime öğretmen yetiştirme konusunda da çeşitli yenilikler ve değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinde eğitim sistemini düzenleyen ilk temel yasalar, 3 Mart 1924 tarihli ve 430 sayılı Öğretimin Birleştirilmesi Yasası (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) ile 20 Nisan 1924 tarihli Anayasa (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)’dır. Bu iki temel yasa ile devlet, ilköğretim çağı çocuklarının eğitimini bir görev olarak üstlenmiştir. Bunun sonucunda, bu görevin yerine getirilmesi için yeterli sayıda ve nitelikte öğretmen yetiştirme gereksinmesi ortaya çıkmıştır. 1924 yılında yapılan İkinci Heyet-i İlmiye toplantısında, ilköğretmen okullarının süresinin beş yıla çıkarılmasına ve programlarının geliştirilmesine karar verilmiştir (Küçükahmet, 1993, s. 4).

1926 yılında 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile ilkokul öğretmenlerinin yetiştikleri okullar, İlk Muallim Mektepleri ve Köy Muallim Mektepleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Aynı yıl üç sınıflı köy okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla Denizli’de ve ertesi yıl da Kayseri’de üç yıl süreli öğretmen okulları açılmıştır. Dört yıl süresince denenilen bu okullar, beklenen sonuçları vermediğinden 1930 yılında kapatılmışlardır (MEB, 1992, s. 8).

1932-1933 öğretim yılında öğretmen okullarının öğretim süresi altı yıla çıkarılmıştır. İlk üç yıla “ilk devre”, son üç yıla da “mesleki devre” adı verilmiştir. İlk devrede ortaokul programı uygulanmıştır. Mesleki devrede ise, öğretmenlik meslek bilgisi ile ilgili derslere ve öğretmenlik uygulamalarına yer verilmiştir. Bir süre sonra bu okullara ortaokul çıkışlıları alınmaya başlanmış ve öğrenim süresi üç yıla indirilmiştir (Küçükahmet, 1993, s. 5). Bu değişiklik ile program bakımından öğretmen okulları ile liseler arasındaki fark meslek derslerine indirgenmiştir (MEB, 1992, s. 8).

Köy öğretmen okulları 1937’de yeniden gündeme getirilmiştir. Eskişehir Mahmudiye’de ve İzmir Kızılcıllu’da iki eğitim yurdu açılmıştır. Bu uygulama, 3238 sayılı köy eğitim kursları ve köy öğretmen okulları ile ilgili yasaların çıkarılmasına, son olarak da köy enstitüleri ile ilgili 4274 sayılı yasanın yayımlanmasına dek uzanan önemli bir sürecin başlangıcı olmuştur (MEB, 1992a, s. 9).

1940 yılında 3803 sayılı yasa ile köy öğretmen okulları köy enstitülerine dönüştürülmüştür. Bu okulların programlarında zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. 1948 yılına dek yurdun çeşitli bölgelerinde 21 köy enstitüsü açılmıştır. 1954 yılında ise, 6234 sayılı yasayla bu uygulamadan vazgeçilerek köy enstitüleri ve öğretmen okulları ilköğretmen okulu adı altında yeniden düzenlenmiştir (Küçükahmet, 2000, s. 32).

1960 yılında 7439 sayılı yasayla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü kurularak öğretmen eğitiminde yönetim birliği sağlanmıştır (MEB, 1992, s. 9). 1970 yılında ilköğretmen okullarının süresi yedi yıla çıkarılarak, A tipi ilköğretmen okullarının süresi ilkokul üzerine yedi yıl, B tipi ilköğretmen okullarının süresi ise ortaokul üzerine dört yıl olarak belirlenmiştir. 1972-1973 öğretim yılında Türkiye düzeyinde 89 ilköğretmen okulu bulunmaktaydı. Bu okullarda modern fen ve matematik programları uygulanmaya başlanmıştır (Küçükahmet, 1993, s. 5).

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasında, öğretmenlik, “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmış ve öğretmenlerin hangi öğretim basamağında olursa olsun yükseköğrenim görmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Bu yasa hükmü gereğince ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere iki yıllık eğitim enstitüleri açılmasına karar verilmiştir. 1974-1975 öğretim yılından itibaren bazı ilköğretmen okulları kapatılarak yerine iki yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır. Eğitim enstitüsüne dönüştürülmeyen ilköğretmen okulları öğretmen lisesi adıyla ve yeni bir programla işlevlerini sürdürmüşlerdir. Üniversite seçme sınavlarında düşük puan alan öğrencilerin bu okullara alınmaları, ayrıca öğrenci alımı, yetiştirme ve mezun etme işlerine ideoloji, politika ve anarşinin karıştırılması sonucu, 1976

yılında sayıları 50 olan iki yıllık eğitim enstitüleri 1980-1981 öğretim yılında 17'ye düşürülmüştür (Kaya, 1984, s. 202).

4 Kasım 1981 tarihinde yayımlanan 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası ile öteki yükseköğretim kurumlarıyla birlikte tüm öğretmen yetiştiren kurumlar üniversite çatısı altında toplanmıştır. Sınıf öğretmeni yetiştiren iki yıllık eğitim enstitüleri iki yıllık eğitim yüksekokullarına, alan öğretmeni yetiştiren üç yıllık eğitim enstitüleri de dört yıllık eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (MEB, 1992, s. 13). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının “tüm öğretmenlerin yükseköğrenim görmeleri” hükmü gereğince 23.05.1989 tarihinde Yükseköğretim Kurulu'nun almış olduğu 89.22.876 sayılı kararla, 1989-1990 öğretim yılından itibaren tüm öğretmenlerin lisans eğitimi almaları zorunluluğu getirilmiştir. Bunun sonucu olarak, iki yıllık eğitim yüksekokullarının süreleri dört yıla çıkarılmıştır. 3 Temmuz 1992 yılında yayımlanan 3838 sayılı Yükseköğretim Kurumları 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 Sayılı Kanun ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile de öğretmen yetiştiren kurumların örgütlenmesinde tekrar bir değişiklik yapılmıştır. Bu yasaya göre, dört yıllık eğitim yüksekokulları, eğitim fakültelerinin yapısı içinde sınıf öğretmenliği bölümü adını almıştır. Böylece sınıf öğretmeni yetiştirme görevi eğitim fakültelerine verilmiştir (Küçükahmet, 2000, ss. 37-39). 1990'dan 1997 yılına dek her eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği bölümünde farklı öğretim programları uygulanmıştır.

1997-1998 öğretim yılından itibaren yeni bir düzenleme ile 16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı yasayla sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmesiyle bu uygulamaya uygun nitelikte öğretmen yetiştirmek amacıyla YÖK ve Dünya Bankası işbirliği ile yeni bir öğretmen yetiştirme projesi başlatılmıştır. Bu proje gereğince, “19.09.1997 tarih ve 97.8.144 sayılı Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu kararıyla eğitim fakültelerinde uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla bir Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi kurulmuştur” (YÖK Başkanlığı, 1998, ss. 3-4). Yeni öğretim programının oluşturulması için ilkönce eski programda yer alan dersler ve içerikleri incelenmiştir. Çünkü ilköğretim okullarında yer alan dersler ve içerikleriyle yeni eğitim fakültesi

programında yer alacak derslerin ve içeriklerinin uygun olması gerekmektedir. Tüm bu çalışmalar eğitim fakültesi programında yapılan yeni düzenlemenin başarılı bir biçimde uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmalardan sonra, sınıf öğretmenliği lisans programı 1997-1998 öğretim yılında uygulamaya konmuştur. Günümüzde üniversitelerin eğitim fakültelerinde aynı öğretim programıyla sınıf öğretmeni yetiştirilmektedir (YÖK Başkanlığı, 1998, ss. 3-4).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası gereğince 1986 yılında tüm öğretmenlere yükseköğrenim görme zorunluluğunun getirilmesiyle birlikte, ilkokullarda görev yapan 130 000 dolayında ortaöğretim çıkışlı sınıf öğretmenin yükseköğrenim görme gereksinmesi ortaya çıkmıştır. Geleneksel öğretmen yetiştirme yaklaşımı ile bu sorunun giderilmesinin sağlanamayacağı düşünülerek uzaktan eğitim yaklaşımının uygulanmasına karar verilmiştir. Yükseköğretim Kurulu bu görevi 12 Kasım 1984 günlü yazısıyla daha önce uzaktan eğitim yoluyla eğitim yapan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine vermiştir. Bu görevlendirme sonunda Anadolu Üniversitesi, “Ortaöğrenimli İlkokul Öğretmenlerine Uzaktan Eğitim Yoluyla Önlisans Öğretimi Projesi”ni hazırlamış ve Yükseköğretim Kurulunun onayından sonra Ocak 1986’da yürürlüğe koymuştur (Özer, 1989, ss. 39-40). Açıköğretim Fakültesinde Eğitim Önlisans Programına öğretmenlerin alımı üç öğretim yılında tamamlanmıştır (Hakan, 1998, s. 10).

İlkokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim yoluyla yükseköğrenim görmeleriyle iki yıllık önlisans mezunu üç tip ilkokul öğretmeni ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi iki yıllık eğitim enstitüsü mezunu olanlar, ikincisi ilköğretmen okulu mezunu olup Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programına katılarak yükseköğrenim diploması alanlar, üçüncüsü de iki yıllık eğitim yüksekokulundan mezun olanlardır. Bu gerçeğe birlikte eğitim yüksekokullarının süresi dört yıla çıkarılmış ve çalışan öğretmenlerin de lisans tamamlayarak dört yıllık yükseköğrenim görme zorunlulukları gündeme gelmiştir. Bunun üzerine 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin lisans tamamlamaları için bazı üniversitelere isteklerini bildirmiş, ancak sayıları yaklaşık 235 000’i bulan sınıf öğretmenlerinin örgün olarak eğitim görmelerinin zorluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle,

Eğitim Önlisans Programında yapıldığı gibi lisans tamamlama programının da uzaktan eğitim yoluyla yapılmasına karar verilmiştir. Böylece, İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı 1998 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından başlatılmıştır (Hakan, 1998, s. 13). Lisans Tamamlama Programı bugün de sürmektedir.

1.7. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Alanındaki Eğitimleri

Cumhuriyetten günümüze dek Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarının programlarında resim alanı farklı ad ve sürelerle sahip dersler olarak yer almıştır. Bununla ilgili bilgiler Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1
Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarında Resim-İş Eğitimine Dönük Dersler

Okulun Adı	Dersin Adı	Süre
İlköğretmen Okulu (1924)	Resim	5 yıl, haftada 2 saat
İlköğretmen Okulu (1937)	Resim	3 yıl, haftada 1 saat
İki Yıllık Eğitim Enstitüsü (1974)	Resim-İş, Yazı ve Öğretimi Resim-İş (Seçmeli Ders)	3 yarıyıl, haftada 2 saat 3 yarıyıl, haftada 3 saat
İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu (1981)	Resim-İş, Yazı ve Öğretimleri	3 yarıyıl, haftada 2 saat
Eğitim Önlisans Programı (1986)	Özel Öğretim Yöntemleri (Güzel Sanatlar Eğitimi)	1 yıl
Dört Yıllık Eğitim Yüksekokulu (1989-1990)	Resim-İş Resim-İş ve Yazı Resim (Seçmeli) Resim-İş ve Yazı Öğretimi	1 yarıyıl, haftada 2 saat 2 yarıyıl, haftada 2 saat 1 yarıyıl, haftada 2 saat 1 yarıyıl, haftada 2 saat
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü (Uludağ Üniversitesi, 1997)	Sanat Eğitiminin Temelleri Sanat Eğitiminde Dört Disiplin Resim-İş (Ek Branş)	1 yarıyıl, haftada 2 saat 1 yarıyıl, haftada 2 saat 3 yarıyıl, haftada 6 saat
Lisans Tamamlama Programı (1998)	Resim-İş Öğretimi Resim-İş ve Yazı	1 yıl 1 yıl
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı (1998)	Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri Resim-İş Eğitimi/2	1 yarıyıl, haftada 2 saat 1 yarıyıl, haftada 2 saat

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni yetiştiren ilk eğitim kurumları olan ilköğretmen okullarında 1924-1925 öğretim yılından başlayarak beş yıllık bir eğitim uygulanmıştır. Bu okulların eğitim programında Resim dersine beş yıl boyunca haftada iki saat yer verilmiştir. 1937-1938 öğretim yılında okulların eğitim süresi üç yıla indirilmiş ve programda değişiklik yapılmıştır. Buna göre, öğrenciler üç yıllık eğitim süresince haftada 1 saat Resim dersi almışlardır. İlköğretmen okullarının programlarındaki bu ders büyük ölçüde öğrencilerin resim alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirmeye dönük olarak uygulanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin iki yıllık eğitim enstitülerinde yetiştirilmeye başlanmasından sonra, bu okulların programlarında resim alanıyla ilgili iki derse yer verilmiştir. Bunlardan birisi seçmeli olan Resim-İş dersidir. Bu ders haftada iki saat üç yarıyıl sürelidir. Öteki ders ise, yazı ve resim alanları ile bunların öğretimine dönük bilgi ve becerileri geliştirmeyi amaçlayan bir derstir. Resim-İş, Yazı ve Öğretimi adı verilen bu ders, haftada üç saat üç yarıyıl süreli bir derstir.

İki yıllık eğitim yüksekokullarının programında Resim-İş, Yazı ve Öğretimleri dersine üç yarıyıl haftada iki saat yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeylerini yükseltmek amacıyla Açıköğretim Fakültesince uygulanan Eğitim Önlisans Programında Özel Öğretim Yöntemleri dersi kapsamında güzel sanatlar eğitimi ile ilgili konulara yer verilmiştir. Bu konulardan birisi de resim öğretimi üzerinedir. Ancak, resim öğretimi bu programda oldukça dar kapsamlı olarak ele alınmıştır (Özer, 1989, s.41).

Dört yıllık eğitim yüksekokullarının programında resim alanıyla ilgili dört derse yer verildiği görülmektedir. Bunlardan birisi Resim-İş dersi olup haftada iki saat bir yarıyıl sürelidir. Programda, bunun yanısıra aynı süreye sahip seçmeli Resim dersine yer verilmiştir. Ayrıca, Resim-İş ve Yazı dersi haftada iki saat iki yarıyıl süreli olarak uygulanmıştır. Bunların dışında, öğretim bilgi ve becerilerini kapsayan Resim-İş ve Yazı

Öğretimi dersi haftada iki saat bir yarıyıl süreli olarak programda yer almıştır (Hakan, 1998, s. 11).

Birkaç üniversitenin eğitim fakültesinde sınıf öğretmenliği bölümünün açılmasından sonra bu bölümlerde farklı eğitim programları uygulanmıştır. Örnek olarak Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünün eğitim programına bakıldığında, programda resim eğitimini de kapsayan Sanat Eğitiminin Temelleri ve Sanat Eğitiminde Dört Disiplin adlı derslere yer verilmiştir. Her iki ders de haftada iki saat bir yarıyıl sürelidir. Bunların dışında, programda ek branş niteliğinde haftada altı saat üç yarıyıl süreli Resim-İş dersine yer verilmiştir.

İki yıllık eğitim enstitüsü, iki yıllık eğitim yüksekokulu ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programını bitirmiş olan sınıf öğretmenlerine yönelik olarak Açıköğretim Fakültesince uzaktan eğitim yoluyla uygulanmış İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programında resim alanıyla ilgili iki derse yer verilmiştir. Bunlardan Resim-İş ve Yazı dersi alan bilgi ve becerisi kazandırmayı amaçlamıştır. Öteki ders olan Resim-İş Öğretimi ise, öğretim bilgi ve becerilerine dönük bir derstir.

Yükseköğretim Kurulu tarafından 1998-1999 öğretim yılından itibaren bütün eğitim fakültelerinde uygulamaya konulan dört yıllık sınıf öğretmenliği programında, resim alanıyla ilgili iki derse yer verilmiştir. Bunlar Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri ile Resim-İş Eğitimi dersleridir. Bu derslerin her birine haftada iki saat bir yarıyıl süre ayrılmıştır.

1.8. Sorun

İlköğretim okullarının eğitim programında Resim-İş dersi, öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesi ve onlara estetik duyarlılık kazandırma gibi oldukça önemli iki işleve sahiptir. Bunların yanı sıra, bu ders öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişimlerine de önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle, Resim-İş dersinin ilköğretim okullarında etkili biçimde

gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun gerçekleştirilmesinde de en önemli etken öğretmendir.

İlköğretim okullarında Resim-İş dersleri hemen hemen tümüyle sınıf öğretmenlerince yürütülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu dersin işlevlerini yeterince yerine getirmesini sağlamadaki, başka bir deyişle, bu dersin etkili biçimde gerçekleştirilmesindeki başarıları, onların resim-iş alan bilgisi, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme süreçleriyle ilgili bilgi ve becerilere yeterli düzeyde sahip olmalarıyla olanaklıdır.

İlköğretim okullarındaki resim-iş eğitimi sorunları ve sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili olarak elde edilen inceleme ve araştırma verileri, sınıf öğretmenlerinin resim-iş alanı ve resim-iş öğretiminde gerekli niteliklere yeterli düzeyde sahip olmadıklarını göstermektedir. Her şeyden önce, hizmetöncesi eğitimleri incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin bu alanda yeterli eğitimi almadıkları kolaylıkla söylenebilir. Öte yandan, Resim-iş alanıyla ilgili yapılan araştırmalar, sınıf öğretmenlerinin bu alanla ilgili pek çok sorunla karşılaştıklarını göstermektedir. Sınıf öğretmenleri Resim-İş dersinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri ile dersin uygulanışına yönelik sorunlar yaşamaktadırlar. Bunun yanı sıra, okullarda araç-gereç yetersizliği ve araç-gereç kullanımı gibi sorunlarla da karşılaşmaktadırlar. Ayrıca, sınıf öğretmenleri Resim-İş Dersi Öğretim Programını uygulanması zor bir program olarak görmektedirler (Kuruoğlu, 1999; Taşdemir, 1999).

Avrupa'daki birçok ülkede ilköğretim okullarında Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi gibi dersleri alan öğretmenleri yürütmektedir (Sağlam, 1999). Türkiye'de de Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okullarındaki resim-iş eğitimiyle ilgili sorunları çözmek amacıyla, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında Resim-İş dersini alan öğretmenlerinin yürütmesine olanak tanımıştır. Ancak, alan öğretmenleri bütün ilköğretim okullarında Resim-İş derslerine girmeye yetecek sayıda değildir.

İlköğretim okullarındaki resim-iş eğitimiyle ilgili bu sorunların giderilmesi için en etkili ve gerçekçi çözüm yolu, çalışan sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitimden geçirilerek resim-iş

eğitimi alanında yeterli duruma getirilmeleridir. Ancak bunun için öncelikle sınıf öğretmenlerinin resim-iş alanında hangi konularda güçlükle karşılaştıklarının ve bu güçlüklere dayalı eğitim gereksinmelerinin neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma da böyle bir gereklilikten doğmuştur.

1.9. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde karşılaştıkları güçlüklerin ve bunlara dayalı olarak Resim-İş dersiyle ilgili eğitim gereksinmelerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın bu temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim okullarının birinci basamağında Resim-İş dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin bu dersle ilgili genel görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenleri, Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriğini oluşturan
  - (a) iki boyutlu çalışmalar,
  - (b) üç boyutlu çalışmalar ve
  - (c) eser incelemelerikonularında ne ölçüde güçlük çekmektedirler?
3. Sınıf öğretmenleri, resim-iş öğretimine dönük olarak
  - (a) genel resim-iş öğretim ilkelerini uygulama ve öğretim hizmetini etkili biçimde gerçekleştirmede,
  - (b) öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmada,
  - (c) ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanmada ve
  - (d) öğrencilerin resimsel gelişim özelliklerini tanımadane ölçüde güçlük çekmektedirler?

4. Sınıf öğretmenleri, Resim-İş dersinde öğrenci çalışmalarını değerlendirmede hangi güçlüklerle ne ölçüde karşılaşmaktadırlar?
5. Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersi ile ilgili eğitim gereksinimleri nelerdir?

1.10. Önem

Bu araştırma ile, ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde hangi güçlüklerle karşılaştıklarının ve bu güçlüklerle dayalı olarak eğitim gereksinimlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Belirlenmiş olan bu amaç doğrultusunda, bu araştırmanın iki yönden önemli olduğu söylenebilir. Birincisi, araştırma sonunda elde edilen sınıf öğretmenlerinin resim-iş eğitiminde karşılaştıkları güçlükler ve bunlara dayalı eğitim gereksinimleriyle ilgili bulguların, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği lisans programlarının geliştirilmesinde yararlanılabilecek önemli bir kaynak olmasıdır. İkincisi ise, elde edilen araştırma bulgularının ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin resim-iş alanında yetiştirilmeleri için uygulanacak hizmetiçi eğitim programlarının işlevsel olarak hazırlanmasına kaynaklık edecek nitelikte olmasıdır. Kısacası, bu araştırma ile elde edilen bulguların hem sınıf öğretmenliği programının geliştirilmesine hem de çalışan sınıf öğretmenlerinin eğitim gereksinimlerine dönük hizmetiçi eğitim programlarına ışık tutması umulmaktadır.

1.11. Sayıtlar

Bu araştırmanın sayıtları şunlardır:

- Araştırmaya katılan tüm öğretmenler araştırma anketindeki soruları gerçekçi biçimde yanıtlamışlardır.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin araştırmanın yapıldığı 1999-2000 öğretim yılında Resim-İş dersine girip girmemeleri, Resim-İş dersiyle ilgili eğitim gereksinimlerinin saptanmasında farklılık yaratmaz.

1.12. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Araştırma, 1999-2000 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarının sınıf öğretmenleriyle sınırlıdır.
- Araştırma için öğretmenlerden toplanan bilgiler, 1999-2000 öğretim yılındaki varolan durumla sınırlıdır.

1.13. Tanımlar

Araştırmada geçen önemli kavramlar ve anlamları şöyledir:

Eğitim programı: “Bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler” (Varış, 1996, s. 13).

Öğretim programı: “Eğitim programı içerisinde yer alan ve öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan program” (Demirel, 1997, s. 9).

Estetik eğitimi: Güzellik duygusunu kazandırmaya yönelik olarak verilen eğitim.

Sanat: “Bazı düşüncelerin, amaçların, durumların ya da olayların, beceri ve düşünme gücü kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı insan etkinliği” (AnaBritannica, 1990, s. 46).

Resim-iş eğitimi: “Öğrencilere gözlem, izlenim ve imgelemleri ile duygu ve tasarımlarını resimle anlatabilme bilgi, beceri ve yetisini, sanat yapıtlarını değerlendirmek için gerekli ölçütleri ve kavramları kazandırmak konusunda onlara yardımcı olmak amacıyla yapılan eğitim” (Oğuzkan, 1974, s. 146).

Sınıf öğretmeni: “Görevlendirildiği sınıfa özgü öğretim programında yer alan tüm dersleri okutan ve öngörülen çalışmaları planlayan, bu çalışmaları yönetip değerlendiren ve her öğrencinin sorunuyla yakından ilgilenen öğretmen” (Oğuzkan, 1974, s. 157).

Yaratıcılık: “Bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak, yeni, özgün bir birleşime varmak, birtakım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak” (San, 1985, s. 10).

Eğitim gereksinmesi: “Bir hizmet veya işte çalışan kimseye, işin veya hizmetin yerine getirilmesinde bilgi, beceri ve alışkanlık bakımlarından duyulan eksiklik veya gereklilik” (Taymaz, 1981, s.23).

İkinci Bölüm

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde karşılaştıkları güçlüklerin ve bunlara dayalı eğitim gereksinmelerinin belirlemesinin amaçlandığı bu araştırmanın konusuyla ilgili olan araştırmaların taraması yapılmıştır. Tarama sonunda bu araştırmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu, bunların çoğunun da lisansüstü tez çalışması niteliğinde olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalar, ilköğretim okullarında sanat ve resim-iş eğitiminin önemi, Resim-İş Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesi, Resim-İş dersinde karşılaşılan sorunlar ile öğretmen ve öğrencilerin Resim-İş dersine yaklaşımları konularında yoğunlaşmıştır. Aşağıda, incelenen araştırmaların özetlerine yer verilmiştir.

Cibelek'in (1990) "Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yaşantının İlkokul Çağı (6-12 Yaş) Çocuk Resimleri Üzerine Etkisi" adlı araştırmasında farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamın ilkokul çağındaki çocukların resimleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Ankara ilindeki farklı sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerde iki ilkokulda öğrenim gören 252 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ayrıca, bu okullarda görev yapan 8 öğretmen de araştırmaya katılmıştır.

Araştırmanın verileri öğrenci ve öğretmenlere uygulanan anketlerle toplanmıştır. Bunun yanısıra, örneklem grubuna seçilen öğrencilerin yaptıkları resimler toplanarak yaş gruplarına göre ayrılmış ve bu resimler öğrencilerin sosyo-ekonomik ve kültürel yaşam düzeylerine göre karşılaştırılmıştır.

Araştırmada öğrenci ve öğretmenlere uygulanan anketlerle toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda başlıca şu bulgular elde edilmiştir:

- Ailelerin ilkokulda Resim-İş dersine verdikleri önem, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyleri ile paralellik göstermektedir. Örneğin, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan ailelerin yalnız %21'i çocuklarının Resim-İş dersine gereken ilgiyi gösterirken, bu oran sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan ailelerde %66'dır.
- Ailelerin ilkokulda Resim-İş dersinin gerekliliği konusundaki görüşleri de, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerine göre değişmektedir. Öğrencilerin belirttiklerine göre, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan ailelerin çok büyük bir bölümü (%85) ilkokullarda Resim-İş dersini gerekli bulurken, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan ailelerin yarıdan biraz çoğu (%58) bu dersin gerekli olduğunu düşünmektedirler.
- Gerek sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan gerekse yüksek olan ailelerden gelen çocukların büyük bir bölümü (sırasıyla %63 ve %88), ilkokuldaki Resim-İş dersinin ileriki yaşamları ve öğrenimleri için gerekli bir ders olduğuna inanmakta ve buna dayalı olarak da Resim-İş dersine daha çok haftalık ders saati ayrılması gerektiği görüşünü taşımaktadırlar.
- Öğrencilerin Resim-İş dersine bakış açıları sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerine göre değişmektedir. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan öğrencilerin yarıdan oldukça çoğunun (%69) Resim-İş dersinin yalnız yeteneğe dayalı bir ders olduğunu düşünmelerine karşılık, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan öğrencilerin küçük bir bölümü (%33) bu düşüncededirler.
- Öğrencilerin ders dışında Resim-iş eğitimine dönük ilgileri de sosyo-ekonomik ve kültürel düzenlerine göre değişmektedir. Örneğin, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük olan öğrencilerin yaklaşık %49'u sergilerden hoşlanırlarken, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan öğrencilerin %90'ı bunlardan hoşlanmaktadırlar.
- Öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğu (%63), öğretmenlik eğitimleri sırasında sanat eğitimiyle ilgili aldıkları eğitimin "yetersiz" olduğu görüşündedirler.
- Öğretmenlerin yarısı (%50) Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki öğretmenlere yol gösterme amacıyla hazırlanmış "açıklamalar" bölümünü yetersiz bulmakta ve programda yer alan kimi konuları uygulamakta güçlük çekmektedirler. Ayrıca,

öğretmenlerin büyük bir bölümü (%75) Resim-İş dersine ayrılan zamanın yetersiz olduğu görüşündedirler.

- Öğretmenlerin %25'i Resim-İş dersi saatlerini kimi zaman başka dersler için kullanmaktadırlar.
- Öğretmenlerin %75'i sanatın doğuştan gelen bir yetenek işi olduğuna inanmakta ve sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha yaratıcı oldukları görüşünü taşımaktadırlar.
- Öğretmenlerin tümü sanat eğitimiyle ilgili konferans, sempozyum panel gibi etkinliklere, çok büyük bir bölümü (%88) de plastik sanatlarla ilgili sergilere hiç katılmadıkları gibi bu sergilere öğrencilerini de götürmediklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin büyük bir bölümü (%71), çevrenin ve velilerin Resim-İş dersine olumsuz bakışlarının öğrenciler üzerinde etkili olduğu görüşündedirler.
- Öğretmenlerin yaklaşık %88'i, denetçilerin sanat eğitimi açısından öğretmenlere rehberlik etmede yetersiz oldukları görüşündedirler. Yine öğretmenlerin %38'i okul yöneticilerinin Resim-İş dersinin önemine inanmadıkları düşüncesindedirler.

Bayram (1993), “Ortaokul Çağı (12-15 Yaş) Çocuğunun Resim-İş Dersine Bakış Açısını Belirleyen Etkenler” adlı araştırmasını, kaynak taramasıyla ve ortaokulda öğrenim gören 49 öğrenciden anket yoluyla topladığı bilgilere dayalı olarak gerçekleştirmiştir. Ortaokul öğrencilerinin Resim-İş dersine bakış açılarını etkileyen nedenlerin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada başlıca şu bulgular elde edilmiştir:

- Öğrencilerin %75.5'i Resim-İş dersini yeteneksiz olduklarını düşünmeleri nedeniyle sevmemektedirler.
- Öğrencilerin %89.8'inin aileleri onların resimle uğraşmalarını istememektedirler.
- Öğrencilerin %71.4'ü Resim-İş dersinde verilen konuları sıkıcı bulmaktadırlar.
- Öğrencilerin %59.2'si Resim-İş dersinde özgür ve rahat bir çalışma ortamı bulamadıkları için bu dersi sevmemektedirler.

- Öğrencilerin %57.1'i ilkokulda gerektiği ölçüde resim eğitimi almadıkları için bu derse karşı ilgisizdirler.
- Öğrencilerin %91.9'u süre kısıtlılığı nedeniyle yaptıkları resimleri bitiremediklerini ve bundan dolayı da Resim-İş dersine olan ilgilerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Ayrıca, bu araştırma ile, ortaokullarda resim-iş öğretimiyle ilgili olarak genel eğitim anlayışından, Ortaokul Resim-İş Dersi Öğretim Programından, bu derse ayrılan zamanın yetersizliğinden, okulların fiziksel yapılarından, öğretmen eğitiminden, ilkokullarda Resim-İş dersinin önemsenmemesinden ve anne-babaların sanat kültürü birikimlerinin olmamasından kaynaklanan çeşitli sorunlar olduğu saptanmıştır.

Kuruoğlu'nun (1994) "Sınıf Öğretmenlerinin Sanat Eğitime ve Yazı Öğretimine Yaklaşımları" adlı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin 1992 yılında yürürlüğe giren İlköğretim Okulları Resim-İş Dersi Öğretim Programını ne ölçüde uyguladıklarının, uygulamada karşılaşılan güçlüklerin neler olduğunun ve bu güçlüklerin giderilmesine dönük hangi önlemlerin alınması gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, bitişik el yazısı öğretiminin ilköğretim okullarında etkili kullanımının yapıp yapılmadığı da araştırılmıştır.

Araştırma Bursa il merkezinde, Mudanya ve Gemlik ilçelerinde farklı sosyo-ekonomik düzeyleri yansıtacak biçimde seçilmiş 15 ilköğretim okulundaki 125 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gerek duyulan veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan bir anket aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırma sonunda başlıca şu bulgular elde edilmiştir:

- Sınıf öğretmenlerinin %50'si Resim-İş Dersi Öğretim Programını uygulamada kendilerini yetersiz hissetmektedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %24'ü Resim-İş Dersi Öğretim Programını sınıf düzeylerinin üzerinde bulmaktadırlar.

- Sınıf öğretmenlerinin %18'i programın gerektirdiği araç-gereçlerin yetersiz olduğu ve bu durumun öğretimi aksattığı görüşündedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %36'sı Resim-İş dersiyle ilgili hizmetiçi eğitim etkinlikleri düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
- Sınıf öğretmenlerinin %50'si bitişik el yazısının üst sınıflarda yeterince uygulanmadığını, %26'sı da Milli Eğitim Bakanlığının bu konuyla ilgili tutumunu yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Yılmaz (1994), "1980'den Günümüze İlkokullarda Resim-İş Eğitiminin Önemi" adlı araştırmasında, ilkokullarda Resim-İş dersinde karşılaşılan sorunların ve bu sorunların giderilerek etkili bir Resim-İş dersi için alınması gereken önlemlerin ortaya konmasını amaçlamıştır.

Araştırma, Konya'nın Meram ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan 31 yönetici, 178 sınıf öğretmeni, 5 resim-iş öğretmeni ve 525 öğrenci velisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri anketler aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırma sonunda, resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin, okul yöneticilerinin ve öğrenci velilerinin görüşlerine dayalı olarak başlıca şu bulgular elde edilmiştir:

- Resim-iş öğretmenlerinin yalnız %40'ı öğretim etkinlikleri dışında sanatsal çalışmalara katılmaktadırlar.
- Resim-iş öğretmenlerinin tümü denetleme yapan müfettişlerin resim-iş eğitiminde yetersiz oldukları görüşündedirler.
- Resim-İş öğretmenlerinin %80'i Resim-İş dersini atölyelerde değil dersliklerde yürütmektedirler.
- Resim-iş öğretmenlerinin %60'ı sanat eğitimine ayrılan sürenin yetersiz olduğu görüşündedirler.

- Resim-İş öğretmenlerinin tümü dersleri disiplinli, belli kurallara uyulan dengeli bir özgürlüğün tanındığı sınıf ortamlarında uyguladıklarını belirtmişlerdir.
- Resim-iş öğretmenlerinin %80'i öğrenci çalışmalarının başından sonuna dek gözlenerek ve bütün aşamaların amaçlar doğrultusunda eleştirilerek "kanaat notu" biçiminde değerlendirilmesinin uygun olduğu görüşüne sahiptirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %31'i Resim-İş dersinde iş konularına yer verme olanağı bulamazken, %40'ı Resim-İş dersi için ayrılan süreyi başka dersler için kullanmaktadırlar.
- Sınıf öğretmenlerinin %38'i öğretmen yetiştirme programlarında sanat eğitimine ilişkin yetersiz eğitim aldıkları görüşündedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %48'i sanat eğitimiyle ilgili yayınları izlememektedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %92'si sanatın sadece yetenekle ilişkili olduğu görüşündedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %77'si Resim-İş dersinin öteki dersler arasında gerçek yerini alamadığı görüşündedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %53'ü Resim-İş derslerinde yumuşak ve hoşgörülü bir tutum sergilediklerini belirtmişlerdir.
- Sanat eğitiminin ilköğretim okullarında en iyi biçimde verilmesi için, okul yöneticilerinin %42'sinin herhangi bir girişimde bulunmamalarına karşılık, %23'ü öğretmenlerden sanat eğitimine önem vermelerini istediklerini, %16'sı da okullarda bu ders için dal öğretmeni görevlendirilmesini istediklerini belirtmişlerdir.
- Öğrenci velilerinin %85'i Resim-İş derslerinin okullarda gerekli bir ders olduğu görüşünde olup %74'ü bu dersin dal öğretmenlerince yürütülmesini istemektedirler.

Ertemin (1997) "İlköğretim Okulları Resim-İş Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-İş Dersi Öğretim Programının amaçlar, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğeleri açısından resim-iş dal öğretmenleri ile bu dersi yürüten sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini Eskişehir il merkezindeki 24 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 30 resim-iş dal öğretmeni ile 345 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket aracılığıyla öğretmenlerin Resim-İş dersine ilişkin genel görüşleri, Resim-İş Dersi Öğretim Programının öğelerine yönelik görüşleri ve Resim-İş Dersi Öğretim Programının geliştirilmesine dönük önerileri alınmıştır.

Araştırma sonunda başlıca şu bulgular elde edilmiştir:

- Resim-iş öğretmenlerinin %55.6'sı Resim-İş Dersi Öğretim Programını genelde yararlı ve başarılı bulurlarken, sınıf öğretmenlerinin %55.5'i kısmen yararlı ve başarılı bulmaktadırlar.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin %92.6'sı, sınıf öğretmenlerinin de %71.8'i Resim-İş Dersi Öğretim Programının öğrencilerin alana ilişkin gereksinmelerini karşıladığı düşüncesindedirler.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin %92.6'sı ve sınıf öğretmenlerinin %74.6'sı, Resim-İş Dersi Öğretim Programında yer alan amaçların gerçekleştirilebilir nitelikte amaçlar olduğu görüşünde birleşmektedirler. Bunun yanısıra, resim-iş dal öğretmenlerinin %92.6'sı ve sınıf öğretmenlerinin de %76.3'ü, programın içeriğinin de amaçları gerçekleştirecek nitelikte olduğu görüşüne sahiptirler.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin %70.4'ü programın içeriğini öğrencilerin ilgi ve istek düzeylerine uygun bulurlarken, sınıf öğretmenlerinin %59'u içeriğin öğrencilerin düzeylerinin üzerinde olduğu görüşündedirler.
- Sınıf öğretmenlerinin %60'ı, resim-iş dal öğretmenlerinin %63'ü, Resim-İş dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için gerekli öğretim yöntem ve tekniklerini genelde uyguladıklarını belirtmişlerdir.
- Resim-İş Dersi Öğretim Programında öngörülen değerlendirme ölçütlerini sınıf öğretmenlerinin %69.6'sı, resim-iş dal öğretmenlerinin de %88.9'u uygun bulmaktadırlar.

Aksoy Ünalın (1999), “İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler” adlı araştırmasında, Resim-İş dersi öğretmenlerinin ilköğretim okullarının ikinci basamağında sanat eğitimi ile ilgili karşılaştıkları sorunları saptamayı amaçlamıştır.

Araştırma, Eskişehir il merkezindeki 36 ilköğretim okulunda görev yapan 50 resim-iş öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Resim-İş dersi öğretmenlerine uygulanan bir anket aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırma sonunda şu bulgular elde edilmiştir:

- Öğretmenlerin %80’i ilköğretim okullarında plastik sanatlar eğitiminin, amaç ve ilkeleri doğrultusunda yeterince uygulanmadığı düşüncesindedirler.
- Öğretmenlerin %58’i sanat eğitimi derslerinin artırılması gerektiği görüşündedirler.
- Öğretmenlerin %68’i öğretmenlik eğitimleri sırasında aldıkları sanat eğitiminin yeterli olmadığını, bunun yanı sıra öğretmenlerin %64’ü de sanat eğitimiyle ilgili hizmetiçi eğitim programlarına hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin %52’si plastik sanatlar alanında uygulamalı çalışmalar yapmadıklarını belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin %41.7’si mesleğe başladığından beri karma sergilere katıldıklarını, %45.9’u sergi için hazırlık yaptıklarını, %12.5’i de hiç sergi etkinliğinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin %84’ü sadece yetenekli öğrencilerin değil, tüm öğrencilerin sanat eğitimi almaları gerektiği düşüncesindedirler.
- Plastik sanatlarla ilgili yayınları öğretmenlerin %38’i çok az, %24’ü az okuduklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da öğretmenlerin %42’si bu yayınların çok pahalı olduğu düşüncesindedirler.
- Öğretmenlerin %64’ü okul yöneticilerinin plastik sanat eğitiminin önemine inanmadıklarını, %44’ü de öteki derslerin öğretmenlerinin Resim-İş dersine karşı tutumlarının “önemsemez” ve “küçümser” nitelikte olduğunu belirtmişlerdir.

- Öğretmenlerin %72'si Resim-İş dersi için kullandıkları bir atölyenin olmadığını, %54'ü de Resim-İş dersi için yardımcı kaynakların çok az olduğunu belirtmişlerdir.
- Resim-İş Dersi Öğretim Programıyla ilgili olarak öğretmenlerin %26'sı programın tümünün yetersiz olduğunu, %40'ı programın amaç bölümünün yetersiz olduğunu, %22'si de açıklamalar bölümünün yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak, ilköğretim okullarındaki Resim-İş dersi öğretmenlerinin sorunlarının alan bilgilerinin yetersizliğinden, plastik sanatlar alanındaki yayınların kısıtlılığında, okul yöneticilerinin, öteki ders öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin Resim-İş dersine karşı tutumlarından, okulda Resim-İş dersinin yürütülmesi için gerekli olan araç-gereç ve fiziksel ortamın yetersizliğinden ve Resim-İş Dersi Öğretim Programından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Üçüncü Bölüm

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinmelerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu model çerçevesinde, sınıf öğretmenlerinin resim-iş alanında ve öğretiminde karşılaştıkları güçlükler araştırma anketi ile toplanan bilgilere dayalı olarak betimlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, belirlenmiş olan güçlüklerle dayalı olarak da sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin varolan eğitim gereksinimleri saptanmıştır.

3.2. Evren

Bu araştırmanın evrenini, 1999-2000 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki 92 ilköğretim okulunda görev yapan 1235 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. İlköğretim okullarında sınıf öğretmeni olan ancak yönetici olarak görev yapan öğretmenler araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.3. Örneklem

Araştırma için tüm evrene ulaşma gücünü gözönünde bulundurularak örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örnekleme küme örnekleme yaklaşımı (Karasar, 1995, s.114) ile belirlenmiştir. Başka bir deyişle, örnekleme giren sınıf öğretmenlerinin seçilmesinde ilköğretim okulları temel alınmıştır. Buna göre, öncelikle, araştırma evrenini oluşturan Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarının %50'sinde görev yapan sınıf

öğretmenlerinin örneklem olarak alınması benimsenmiştir. Daha sonra Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmış olan il merkezindeki ilköğretim okulları listesindeki okul adları küçük kağıtlara yazılarak bir torbaya konulmuş ve bunlardan 46'sı rastgele çekilmiştir. Torbadan adları çıkan 46 okuldaki 618 sınıf öğretmeni böylece araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir.

Örnekleme alınan sınıf öğretmenleriyle ilgili sayısal bilgiler Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2
Araştırmanın Örneklemini

Küme	Örnekleme Seçilen	Araştırmaya Katılan	Değerlendirme Dışı Bırakılan	Değerlendirmeye Alınan
Sınıf Öğretmenleri	618	548	87	461

Çizelge 2'de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan 618 sınıf öğretmeninden 548'i araştırma anketine yanıt vererek araştırmaya katılmıştır. Geri dönen anketlerden yanlış ve eksik doldurulmuş olan 87 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Böylece, araştırma için 461 öğretmenden toplanan bilgiler değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmanın örneklemindeki 461 sınıf öğretmenin kişisel özellikleriyle ilgili bilgiler Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3'te görüldüğü gibi, örnekleme giren sınıf öğretmenlerinin cinsiyet bakımından %52.7'si kadınlardan, %47.3'ü de erkeklerden oluşmaktadır.

Meslekteki hizmet süresi bakımından, öğretmenlerin %56'sının 21 yıl ve üstünde öğretmenlik yaptıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin %15.2'si 11-15 yıl, %12.8'i 16-20 yıl, %9.1'i 6-10 yıl, %6.9'u da 1-5 yıl arasında değişen hizmet sürelerine sahiptirler. Buna göre, örneklemindeki öğretmenlerin büyük bir bölümü (%84) 10 yılın üstünde mesleki deneyime sahip öğretmenlerdir.

Çizelge 3
Örneklemdaki Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

Özellikler	S	%
Cinsiyet		
Kadın	243	52.7
Erkek	218	47.3
Hizmet Süresi		
1-5 yıl	32	6.9
6-10	42	9.1
11-15	70	15.2
16-20	59	12.8
21 ve üstü	258	56.0
Öğretimi Yapılan Sınıf		
1. Sınıf	93	20.2
2. Sınıf	90	19.5
3. Sınıf	102	22.1
4. Sınıf	93	20.2
5. Sınıf	83	18.0
Resim-İş Dersine Girme Durumu		
Girenler	440	95.4
Girmeyenler	21	4.6
En Son Bitirilen Okul		
İlköğretmen Okulu	8	1.7
Eğitim Enstitüsü	116	25.2
A.Ü. Açıköğretim Fakültesi (Eğitim Önlisans Programı)	208	45.1
Eğitim Fakültesi (Sınıf Öğretmenliği Programı)	39	8.5
Başka	90	19.5
Resim-İş Öğretimi ile İlgili Görülen Eğitim		
Bitirilen öğretmen yetiştirme programında resim-iş öğretimine ilişkin ders alanlar	272	59.0
Resim-iş öğretimiyle ilgili hizmetiçi eğitime katılanlar	21	4.6
Resim-iş öğretimiyle ilgili hiçbir eğitimden geçmeyenler	161	34.9
Başka	7	1.5

Öğretimi yapılan sınıf bakımından ise, örneklemdaki öğretmenlerin sınıflara dağılımının büyük ölçüde denk oranlarda olduğu görülmektedir. Her bir sınıfta (birinci sınıfta %20.2, ikinci sınıfta %19.5, üçüncü sınıfta %22.1, dördüncü sınıfta %20.2, beşinci sınıfta ise %18) öğretmenlerin yaklaşık %20'si görev yapmaktadır.

Resim-İş dersine girme durumu bakımından, örneklemdaki öğretmenlerin %95.4'ünün Resim-İş dersine girdiği, %4.6'sının ise girmediği anlaşılmaktadır. Buna göre, sınıf öğretmenlerinin hemen hemen tamamı öğretimini yaptıkları sınıflarda aynı zamanda Resim-İş dersini de yürütmektedir.

En son bitirdikleri okul bakımından, örneklemdaki öğretmenlerin %45.1'inin Açıköğretim Fakültesinin Eğitim Önlisans Programını, %25.2'sinin de eğitim enstitüsünü bitirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %8.5'i eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı, %1.7'si de ilköğretmen okulu mezunudur. Öğretmenlerin %19.5'i ise, çok çeşitli yükseköğretim programlarını bitirmiş öğretmenlerdir. Buna göre, örneklemdaki öğretmenlerin büyük bir bölümünün iki yıllık yükseköğretim kurumlarını bitirdikleri anlaşılmaktadır.

Son olarak resim-iş öğretimiyle ilgili görülen eğitim bakımından, örneklemdaki öğretmenlerin %59'unun bitirdikleri öğretmen yetiştirme programlarında resim-iş öğretime ilişkin bazı dersler aldıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin %4.6'sı ise, resim-iş öğretimiyle ilgili hizmetiçi eğitim programlarına katılmışlardır. Bunlara karşılık, öğretmenlerin %34.9'u da resim-iş öğretimiyle ilgili hiçbir eğitimden geçmemiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli olan verilerin toplanmasında sınıf öğretmenlerine yönelik "İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinmelerini Belirleme Anketi" kullanılmıştır (Ek 1).

Anketin geliştirilmesinde, ilk önce, ilköğretim okullarında uygulanan Resim-İş Dersi Öğretim Programı doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin sahip olmaları gereken nitelikler belirlenmiştir. Belirlenen nitelikler, Resim-İş Dersi Öğretim Programının amaç ve içeriğine dayalı olarak gruplandırılmıştır. Daha sonra bu nitelikler sınıf öğretmenlerinin genel görüşlerini ve öğretim sırasında karşılaştıkları güçlükleri belirlemeyi amaçlayan önerme maddeleri biçimine dönüştürülmüştür. Hemen ardından da, maddelerden tez danışmanının da yardımıyla taslak anket hazırlanmıştır. Hazırlanan anket, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim

programları ve öğretim alanında çalışan iki öğretim üyesi ile resim-iş eğitimi alanında çalışan yedi öğretim üyesinin incelemesine sunulmuştur. Bu incelemeler sonucunda uzman öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda taslak ankette bazı değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca, yeniden düzenlenen anket, ön deneme yapılmak üzere sınıf öğretmenlerinden oluşan 15 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Son olarak, uygulama ile elde edilen sonuçlar göz önünde tutularak ankete son biçimi verilmiştir.

Hazırlanmış olan araştırma anketi beş bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm, sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleriyle ilgili bilgileri toplamaya dönük yedi soruyu içermektedir. İkinci bölüm, öğretmenlerin Resim-İş dersiyle ilgili genel görüşlerini belirlemeyi amaçlayan sekiz maddeyi içermektedir. Üçüncü bölümde, öğretmenlerin Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriği ile ilgili karşılaştıkları güçlükleri sorgulayan 14 madde bulunmaktadır. Dördüncü bölümde, öğretmenlerin Resim-İş öğretimiyle ilgili karşılaştıkları güçlüklerle dönük 15 madde; son bölümde de, öğretmenlerin öğrenci çalışmalarını değerlendirmede karşılaştıkları güçlüklerle dönük 3 madde yer almaktadır. Toplam olarak 47 maddeden oluşan araştırma anketinin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümleri dörtlü likert tipi ölçek biçiminde düzenlenmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Anket aracılığıyla toplanan verilerin çözümlemesine geçmeden önce sınıf öğretmenlerince doldurulan anket formları tek tek incelenmiş, yanlış ve eksik doldurulan anketler elenerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Gerektiği biçimde doldurulan anketler ise numaralandırılmış ve anketlerin kapsadığı bilgiler bilgisayar ortamına aktarılarak çözümlenmiştir. Toplanan verilerin çözümlemesi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programı kullanılarak yapılmıştır. Çözümlemelerde istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzde dağılımından yararlanılmıştır. Bulguların yorumlanmasında, %41-48 arasındaki sayısal veriler “yarıdan biraz az”, %49-51 arasındaki veriler “yarısı”, %52-59 arasındaki veriler “yarıdan biraz çok”, %60-69 arasındaki veriler “yarıdan oldukça çok”, %70-80 arasındaki veriler “büyük bir bölümü”, %81-94 arasındaki veriler “çok büyük bir bölümü” ve %95-99 arasındaki veriler de “yaklaşık tümü” olarak adlandırılmıştır.

Dördüncü Bölüm

BULGULAR VE YORUMLARI

İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinmelerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına dönük soruların çözümü için toplanan verilerin istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Genel Görüşleri

Araştırmada yanıtı aranan ilk soru, ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersiyle ilgili genel görüşlerinin neler olduğudur. Bunu belirlemek için öğretmenlerin araştırma anketinde yer verilen Resim-İş dersiyle ilgili değişik bakış açılarını ve düşünceleri tanımlayan sekiz ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonunda elde edilen değerler Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, ilk olarak öğretmenlerin “İlköğretim okulu programında Resim-İş dersinin öteki dersler kadar önemli bir ders olduğuna inanıyorum.” önermesi ile ilgili görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin %46.4'ü bu önermeye “pek çok”, %40.1'i “oldukça çok”, %9.8'i de “biraz” katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin yalnız %3.7'si bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin yaklaşık tümünün (%96.3) ilköğretim okulunda Resim-İş dersinin öteki dersler kadar önemli bir ders olduğuna inandıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin görüşlerinin sorulduğu ikinci önerme, “Resim-İş dersi ilköğretim okullarında öğrencilerin kendilerini anlatmalarına olanak sağlayan bir derstir.” önermesidir. Öğretmenlerin %63.1'i bu önermeye “pek çok”, %28'i de “oldukça çok”

katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu önermeye öğretmenlerin %7.2'si de “biraz” katıldıklarını belirtmişlerdir. Önermeye “hiç” katılmadıklarını belirten öğretmenlerin oranı ise yalnız %1.7'dir. Buna göre, öğretmenlerin yaklaşık tümünün (%98.3) Resim-İş dersini öğrencilerin kendilerini anlatmalarına olanak sağlayan bir ders olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 4
Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Genel Görüşleri

Önermeler	Hiç Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Oldukça Çok Katılıyorum		Pek Çok Katılıyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
(1) İlköğretim okulu programında Resim-İş dersinin öteki dersler kadar önemli bir ders olduğuna inanıyorum.	17	3.7	45	9.8	185	40.1	214	46.4
(2) Resim-İş dersi ilköğretim okullarında öğrencilerin kendilerini anlatmalarına olanak sağlayan bir derstir.	8	1.7	33	7.2	129	28.0	291	63.1
(3) Resim-İş dersi ilköğretim okullarında zorunlu değil seçmeli olmalıdır. Çünkü her çocuğun resim yeteneği olmayabilir.	196	42.6	102	22.1	85	18.4	78	16.9
(4) Resim alanında yetenekli olmadığım için Resim-İş dersini etkili biçimde yürütemediğimi düşünüyorum.	104	22.6	151	32.7	120	26.0	86	18.7
(5) Resim-İş dersi öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesi ve yaratıcılıklarının artması bakımından gerekli bir derstir.	8	1.7	26	5.6	142	30.9	285	61.8
(6) Resim-İş dersi öğrencilerin yalnız boş zamanlarını iyi değerlendirmeye yönelik etkinlikleri amaçlar.	270	58.6	101	21.9	54	11.7	36	7.8
(7) Resim-İş dersi programının ilköğretim çağı çocuklarının özelliklerine uygun olmadığını düşünüyorum.	178	38.6	133	28.9	100	21.7	50	10.8
(8) Öğrencilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi açısından en çok Matematik, Fen Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler gibi ana dersler önemlidir. Bu nedenle İlköğretim okullarında Resim-İş derslerine daha az zaman ayrılması uygun olur.	342	74.2	63	13.7	25	5.4	31	6.7

Öğretmenlere görüşleri sorulan üçüncü önerme, “Resim-İş dersi ilköğretim okullarında zorunlu değil seçmeli olmalıdır. Çünkü her çocuğun resim yeteneği olmayabilir.” önermesidir. Bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirten öğretmenlerin oranı %42.6’dır. Buna karşılık, öğretmenlerin %16.9’u bu önermeye “pek çok”, %18.4’ü “oldukça çok”, %22.1’i de “biraz” katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan biraz azının (%42.6) Resim-İş dersinin ilköğretim okullarında zorunlu bir ders olması gerektiği düşüncesini taşıdıkları, ancak öğretmenlerin yarıdan biraz çoğunun (%57.4) ise her öğrencinin resim yeteneğinin olmayabileceği, bu nedenle de Resim-İş dersinin ilköğretim okullarında zorunlu bir ders olmasına gerek olmadığı görüşünde oldukları izlenimi edinilmektedir. Bu bulgu, Yılmaz’ın (1994) araştırmasındaki “sınıf öğretmenlerinin %92’si sanatın sadece yetenekle ilişkili olduğu görüşündedirler” bulgusunu destekler niteliktedir. Buna karşılık, Aksoy Ünalın’ın (1999) araştırmasında “öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%84) sadece yetenekli öğrencilerin değil, tüm öğrencilerin sanat eğitimi almaları gerektiğini düşünmektedirler” bulgusu ile terstir.

Öğretmenlerin görüşlerinin sorulduğu dördüncü önerme de, “Resim alanında yetenekli olmadığım için Resim-İş dersini etkili biçimde yürütemediğimi düşünüyorum.” önermesidir. Öğretmenlerin %22.6’sı bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, bu önermeye öğretmenlerin %32.7’si “biraz”, %26’sı “oldukça çok”, %18.7’si de “pek çok” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%77.4) Resim-iş dersini etkili biçimde yürütmek için resim alanında yetenekli olmak gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Beşinci önerme ise, “Resim-İş dersi öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesi ve yaratıcılıklarının artması bakımından gerekli bir derstir.” önermesidir. Öğretmenlerin %61.8’i bu önermeye “pek çok” katıldıklarını, %30.9’u “oldukça çok” katıldıklarını belirtirlerken %5.6’sı da “biraz” katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık, yalnız %1.7 oranındaki öğretmenler bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin yaklaşık tümünün (%98.3) Resim-iş dersinin öğrencilerin kişiliklerinin ve

yaratıcılıklarının geliştirilmesi bakımından gerekli bir ders olduğu görüşünü taşıdıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin görüşlerinin sorulduğu altıncı önerme, “Resim-İş dersi öğrencilerin yalnız boş zamanlarını iyi değerlendirmeye yönelik etkinlikleri amaçlar.” önermesidir. Bu önermeye öğretmenlerin %58.6’sı “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %21.9’u bu önermeye “biraz” katıldıklarını, %11.7’si “oldukça çok” katıldıklarını, %7.8’i de “pek çok” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu veriler öğretmenlerin yarıdan biraz azının (%41.4) Resim-İş dersinin amacının yalnız öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme olduğu görüşüne sahip oldukları izlenimini vermektedir.

Öğretmenlere görüşleri sorulan bir başka önerme, “Resim-İş dersi programının ilköğretim çağı çocuklarının özelliklerine uygun olmadığını düşünüyorum.” önermesidir. Öğretmenlerin %38.6’sı bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Önermeye “biraz” katıldıklarını belirten öğretmenlerin oranı ise %28.9’dur. Öte yandan, öğretmenlerin %21.7’si bu görüşe “oldukça çok”, %10.8’i de “pek çok” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%61.4) Resim-İş Dersi Öğretim Programını öğrencilerin özelliklerine uygun bulmadıkları söylenebilir. Bu bulgu, Ertemin’in (1997) araştırmasındaki “sınıf öğretmenlerinin oldukça büyük bir bölümünün Resim-İş dersi öğretim programını öğrencilerin alana ilişkin gereksinmelerini karşılamada yeterli buldukları” bulgusu ile terslik göstermektedir.

Öğretmenlerin Resim-İş dersine yönelik görüşlerinin sorulduğu son önerme de, “Öğrencilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi açısından en çok Matematik, Fen Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler gibi ana dersler önemlidir. Bu nedenle ilköğretim okullarında Resim-İş derslerine daha az zaman ayrılması uygun olur.” önermesidir. Bu önermeye öğretmenlerin yalnız %6.7’si “pek çok” katıldıklarını, %5.4’ü “oldukça çok” katıldıklarını, %13.7’si de “biraz” katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %74.2’si ise bu önermeye “hiç” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin oldukça büyük bir bölümünün (%74.2) Resim-İş dersini öteki ana derslerden ayırarak daha az

önemli görmedikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç, birinci önermeye ilişkin sonuçla da benzerlik göstermektedir. Ancak bu bulgu, Yılmaz'ın (1994) araştırmasındaki “Sınıf öğretmenlerinin %77’si Resim-İş dersinin öteki dersler arasında gerçek yerini alamadığı görüşündedirler.” bulgusuna ters düşmektedir.

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının İçeriği ile İlgili Güçlükleri

Araştırmada yanıtı aranan ikinci soru, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriğini oluşturan “iki boyutlu çalışmalar”, “üç boyutlu çalışmalar” ve “eser incelemeleri” alanlarındaki konularda ne ölçüde güçlük çektikleridir. Bunu saptamak amacıyla, araştırma anketinde belirtilen üç alanla ilgili konularda öğretmenlerin çektikleri güçlük derecelerini gösteren yanıtların çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sonunda elde edilen değerler her bir alan için ayrı ayrı düzenlenmiş çizelgelerde (Çizelge 5, Çizelge 6 ve Çizelge 7) verilmiştir.

4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin İki Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin iki boyutlu çalışmalar alanındaki güçlüklerini belirlemek üzere öğretmenlere sekiz konuda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin her bir konuyla ilgili yanıtlarının sayısal değerleri Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5’te görüldüğü gibi, öğretmenlere ilk olarak “iki boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %32.3’ü bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, bu konuda öğretmenlerin %41.9’u “biraz”, %19.1’i “oldukça çok” ve %6.7’si de “pek çok” güçlüklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu verilerden sınıf öğretmenlerinin yarıdan oldukça çoğunun (%67.7) iki boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı konusunda güçlüklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ikinci konu, “çizgisel çalışmaların niteliği ve çizgisel anlatım öğelerinin kullanımı”dır. Öğretmenlerin %33.4’ü bu konuda

“hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %38.2’si “biraz”, %28.4’ü “oldukça çok” ve %4.8’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%71.4) çizgisel çalışmaların niteliği ve çizgisel anlatım öğelerinin kullanımı konusunda güçlükleri olduğunu göstermektedir.

Çizelge 5
Sınıf Öğretmenlerinin İki Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri

Konular	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
(1) İki boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı	149	32.3	193	41.9	88	19.1	31	6.7
(2) Çizgisel çalışmaların niteliği ve çizgisel anlatım öğelerinin kullanımı	154	33.4	176	38.2	109	23.6	22	4.8
(3) Çizgisel çalışmalarda yararlanılan araç-gereçler ve kullanımı	168	36.4	186	40.4	82	17.8	25	5.4
(4) Ana ve ara renkler, renk değerleri ve renklerin oluşumu	258	56.0	141	30.6	50	10.8	12	2.6
(5) Renkli resim teknikleri, özellikleri ve uygulanması	168	36.4	181	39.3	86	18.7	26	5.6
(6) Leke çalışmalarının niteliği ve yapılışı	92	20.0	198	42.9	140	30.4	31	6.7
(7) Baskı çalışmalarının niteliği ve kapsamı	215	46.6	124	26.9	98	21.3	24	5.2
(8) Grafikselle çalışmaların niteliği ve kapsamı	58	12.6	132	28.6	171	37.1	100	21.7

Öğretmenlere üçüncü olarak “çizgisel çalışmalarda yararlanılan araç-gereçler ile bunların kullanımı” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin %36.4’ünün “hiç” güçlük çekmedikleri görülmektedir. Buna karşılık, öğretmenlerin %40.4’ü bu konuda “biraz”, %17.8’i “oldukça çok” ve %5.4’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%63.6) çizgisel çalışmalarda kullanılan araç-gereçler ve bunların kullanımlarıyla ilgili güçlüklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

İki boyutlu çalışmalarla ilgili olarak öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan dördüncü konu, “ana ve ara renkler, renk değerleri ve renklerin oluşumu” konusudur. Öğretmenlerin %56’sı bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %30.6’sı “biraz”, %10.8’i “oldukça çok” ve %2.6’sı da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin yarıdan biraz azının (%44) ana ve ara renkler, renk değerleri ve renklerin oluşumu konularında güçlüklerinin olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan beşinci konu, “renkli resim teknikleri, özellikleri ve uygulanması”dır. Öğretmenlerin %36.4’ü bu konuyla ilgili olarak “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %39.3’ü ise “biraz” güçlük çektiklerini, %18.7’si “oldukça çok” güçlük çektiklerini, %5.6’sı da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%63.6) renkli resim teknikleri, özellikleri ve uygulanması konularında güçlük çektikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere altıncı olarak “leke çalışmalarının niteliği ve yapılışı” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Bu konuda öğretmenlerin yalnız %20’si “hiç” güçlük çekmediklerini, %42.9’u “biraz” güçlük çektiklerini, %30.4’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %6.7’si de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%80) leke çalışmaları konusunda güçlük çektiklerini göstermektedir.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan yedinci konu da, “baskı çalışmalarının niteliği ve kapsamı” konusudur. Bu konuda öğretmenlerin %26.9’u “biraz”, %21.3’ü “oldukça çok” ve %5.2’si de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %46.6’sı bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan biraz çoğunun (%53.4) baskı çalışmalarının niteliği ve kapsamı konusunda güçlük çektikleri görülmektedir.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan son konu ise, “grafiksel çalışmaların niteliği ve kapsamı” konusudur. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerin yalnız %12.6’sı “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, bu konuda öğretmenlerin %28.6’sı “biraz”, %37.1’i “oldukça çok” ve %21.7’si de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%87.4) grafiksel çalışmalarla ilgili güçlüklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Üç Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin üç boyutlu çalışmalarla ilgili güçlüklerini belirlemek için öğretmenlere dört konuda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla ilgili değerler Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6
Sınıf Öğretmenlerinin Üç Boyutlu Çalışmalar Alanındaki Güçlükleri

Konular	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
	(1) Üç boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı	81	17.6	192	41.6	131	28.4	57
(2) Heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçler ve kullanımları	49	10.6	131	28.4	146	31.7	135	29.3
(3) Yapısal çalışmaların niteliği ve kapsamı	82	17.8	161	34.9	139	30.2	79	17.1
(4) İki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkiler	59	12.8	137	29.7	159	34.5	106	23.0

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, öğretmenlere üç boyutlu çalışmalarla ilgili olarak ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ilk konu, “üç boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı”dır. Öğretmenlerin %17.6’sı bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %41.6’sı bu konuda “biraz” güçlük çektiklerini, %28.4’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %12.4’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%82.4) üç boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı konusunda güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir.

Öğretmenlere ikinci olarak “heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçler ve kullanımları” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerin %28.4’ü “biraz” güçlük çektiklerini, %31.7’si “oldukça çok” güçlük çektiklerini, %29.3’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirten öğretmenlerin oranı ise yalnız %10.6’dır. Bu verilerden öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%89.4) heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçler ve kullanımları konusunda güçlüklerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan üçüncü konu, “yapısal çalışmaların niteliği ve kapsamı”dır. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerin %17.8’i “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %34.9’u bu konuda “biraz” güçlük çektiklerini, %30.2’si “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %17.1’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu değerlere göre, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%82.2) yapısal çalışmaların niteliği ve kapsamı konusunda güçlük çektikleri söylenebilir.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan son konu ise, “iki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkileri düzenleme” konusudur. Bu konuda öğretmenlerin yalnız %12.8’i “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, bu konuda öğretmenlerin %29.7’si “biraz” güçlük çektiklerini, %34.5’i “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %23’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%87.2) iki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkileri düzenleme konusunda güçlüklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Eser İncelemeleri Alanındaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin eser incelemeleri ile ilgili güçlüklerinin belirlenmesi amacıyla öğretmenlere iki konuda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan yanıtlarla ilgili sayısal veriler Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7’de görüldüğü gibi, eser incelemeleriyle ilgili olarak öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ilk konu, “güzel sanatların anlamı ve kapsamı”dır. Bu konuda sınıf öğretmenlerinin %51.8’i “biraz” güçlük çektiklerini, %25.2’si “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %7.8’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin yalnız %15.2’si bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Bu değerlere göre, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%84.8) güzel sanatların anlamı ve kapsamı konusunda güçlüklerle karşılaştıkları söylenebilir.

Çizelge 7
Sınıf Öğretmenlerinin Eser İncelemeleri Alanındaki Güçlükleri

Konular	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
	(1) Güzel sanatların anlamı ve kapsamı	70	15.2	239	51.8	116	25.2	36
(2) Güzel sanatlar alanında yeri olan kurumlar, eserler ve sanatçılar	59	12.8	206	44.7	146	31.7	50	10.8

Eser incelemeleri ile ilgili olarak öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan öteki konu da, “güzel sanatlar alanında yeri olan kurumlar, eserler ve sanatçılar” konusudur. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerin %12.8’i “hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, öğretmenlerin %44.7’si “biraz” güçlük çektiklerini, %31.7’si “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %10.8’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%87.2) güzel sanatlar alanında yeri olan kurumlar, eserler ve sanatçılar konusunda güçlüklerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Öğretim Süreci ile İlgili Güçlükleri

Araştırmada yanıtı aranan üçüncü soru, sınıf öğretmenlerinin resim-iş öğretim sürecinde hangi konularda ne ölçüde güçlük çektikleridir. Bunu belirlemek amacıyla, araştırma anketinde yer verilmiş olan “genel resim-iş öğretim ilkelerini uygulama ve öğretim hizmetini etkili biçimde gerçekleştirme”, “öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma”, “ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma” ve “öğrencilerin resimsel gelişim

özelliklerini tanıma” konu alanlarıyla ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların çözümlenmesi yapılmıştır. Çözümleme sonunda elde edilen değerler her bir konu alanı için düzenlenmiş çizelgelerde (Çizelge 8, Çizelge 9, Çizelge 10 ve Çizelge 11) gösterilmiştir.

4.3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Genel Resim-İş Öğretim İlkelerini Uygulama ve Öğretim Hizmetini Etkili Biçimde Gerçekleştirmedeki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde genel resim-iş öğretim ilkelerini uygulama ve öğretim hizmetini etkili biçimde gerçekleştirme ile ilgili güçlüklerini belirlemek amacıyla öğretmenlere on ilke ve önleme uyma konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara ilişkin değerler Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8’de görüldüğü gibi, öğretmenlere resim-iş öğretim ilkeleri ve öğretim hizmeti ile ilgili olarak ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ilkelerden birisi, “öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izleme” ilkesidir. Bu ilkeyi uygulamada öğretmenlerin %46.4’ü “biraz, %25.8’i “oldukça çok”, %6.3’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %21.5’i bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%78.5) Resim-İş dersinde öğrencileri yaratıcılığa yönlendiren yaklaşımları uygulamada güçlüklerinin olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan önlemlerden birisi ise, “konuları öğrencilerin ilgilerine ve içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre zenginleştirme”dir. Bu önlemi uygulamada “hiç” güçlük çekmedikleri yanıtını veren öğretmenlerin oranı %35.4’tür. Buna karşılık, bu önlemi almada öğretmenlerin %34.1’i “biraz” güçlük çektiklerini, %22.3’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %8.2’si de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%64.6) konuları öğrencilerin ilgilerine ve içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre zenginleştirmede güçlüklerinin olduğu söylenebilir.

Çizelge 8
Sınıf Öğretmenlerinin Genel Resim-İş Öğretim İlkeleri ve Öğretim Hizmeti
ile İlgili Güçlükleri

İlke ve Önlemler	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
(1) Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izleme	99	21.5	214	46.4	119	25.8	29	6.3
(2) Konuları öğrencilerin ilgilerine ve içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre zenginleştirme	163	35.4	157	34.1	103	22.3	38	8.2
(3) Derslerde öğrencilerin verimli çalışmalarını sağlayacak eğitsel önlemler alma	137	29.8	219	47.5	73	15.8	32	6.9
(4) Yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme	83	18.0	221	47.9	117	25.4	40	8.7
(5) Öğrencilerin zihinsel ve bedensel özellikleriyle yetiştikleri çevrenin özelliklerini ve ilgilerini tanıyarak, yaptırılacak çalışmalarda bunları gözönünde bulundurma	133	28.9	193	41.9	103	22.3	32	6.9
(6) Öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmeleri için uygun etkinliklerden yararlanma	52	11.3	172	37.3	161	34.9	76	16.5
(7) Öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmalar yapmalarını sağlayıcı eğitsel önlemler alma	164	35.6	189	41.0	85	18.4	23	5.0
(8) Derslerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alma	169	36.7	185	40.1	81	17.6	26	5.6
(9) Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili uygun dönütler verme ve uygun düzeltme yolları izleme	152	33.0	171	37.1	110	23.9	28	6.0
(10) Öğrencilerin isteyerek çalışma yapmalarını sağlayıcı etkili yollar izleme	231	50.1	144	31.2	68	14.8	18	3.9

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ikinci ilke, “derslerde öğrencilerin verimli çalışmalarını sağlayacak eğitsel önlemler alma”dır. Bu ilkeye öğretmenlerin %29.7’si “hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %47.5’i “biraz” güçlük çektiklerini, %15.8’i “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %6.9’u “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%70.2)

derslerde öğrencilerin verimli çalışmalarını sağlayacak eğitsel önlemler alma konusunda güçlüklerinin olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ikinci bir önlem, “yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme”dir. Bu önlemle ilgili olarak öğretmenlerin %18’i “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %47.9’u bu önlemi almada “biraz” güçlük çektiklerini, %25.4’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %8.7’si de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, Resim-İş derslerinde beceriye yönelik çalışmaların yanı sıra, kuramsal bilgilerin de öğrencileri sıkmadan, en basit biçimiyle verilmesi konusunda öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%82) güçlüklerle karşılaştıkları söylenebilir.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan üçüncü ilke, “yapılan çalışmalarda öğrencilerin zihinsel ve bedensel özellikleriyle ilgilerini ve yetiştikleri çevrenin özelliklerini tanıyarak gözönünde bulundurma” ilkesidir. Öğretmenlerin %29.8’i bu ilkeyi uygulamada “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %41.9’u “biraz” güçlük çektiklerini, %22.3’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %6.9’u da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%71.1) yapılan çalışmalarda öğrencilerin zihinsel ve bedensel özelliklerini, ilgilerini ve yetiştikleri çevrenin özelliklerini gözönünde bulundurarak çalışmalar yaptırma konusunda güçlüklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan üçüncü önlem, “öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmeleri için uygun etkinliklerden yararlanma”dır. Öğretmenlerin %11.3’ü bu önlemi almada “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %37.3’ü “biraz” güçlük çektiklerini, %34.9’u “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %16.5’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu değerler, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%88.7) öğrencilerin sanata ve

sanatçılara karşı ilgi geliştirmelerinde kullanılan etkinlikleri düzenlemede güçlüklerle karşılaştıklarını göstermektedir.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan bir başka ilke, “öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmalar yapmalarını sağlayıcı eğitsel önlemler alma”dır. Bu ilkeyi uygulamada öğretmenlerin %41’i “biraz” güçlük çektiklerini, %18.4’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %5’i “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %35.6’sı ise bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%64.4) öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmalar yapmalarını sağlayıcı önlemler alma konusunda güçlüklerinin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan beşinci ilke, “derslerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alma” ilkesidir. Bu ilkeyle ilgili olarak öğretmenlerin %36.7’si “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %40.1’i “biraz” güçlük çektiklerini, %17.6’sı “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %5.6’sı da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%63.3) derslerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalara yönlendirmede güçlük çektikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan öteki önlem, “öğrencilere çalışmaları ile ilgili uygun dönütler verme ve uygun düzeltme yolları izleme”dir. Bu konuda “hiç” güçlük çekmediğini belirten öğretmenlerin oranı %33’tür. Buna karşılık, öğretmenlerin %37.1’i bu önlemi uygulamada “biraz” güçlük çektiklerini, %23.9’u “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %6’sı da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%67) öğrencilere çalışmaları ile ilgili uygun dönütler verme konusunda güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlere uygulamada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ilkelerden sonuncusu, “öğrencilerin isteyerek çalışma yapmalarını sağlayıcı etkili yollar izleme” dir. Bu ilkeyle ilgili olarak öğretmenlerin %50.1’i “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %31.2’si bu konuda “biraz” güçlük çektiklerini, %14.8’i “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %3.9’u da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarısının (%50.1) öğrencilerin isteyerek çalışma yapmalarını sağlayıcı etkili yollar izleme konusunda hiç güçlük çekmedikleri belirlenirken, öteki yarısının da (%49.9) güçlüklerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

4.3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmadaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş öğretimine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma ile ilgili güçlüklerini saptamak için öğretmenlere altı öğretim yöntem ve tekniğini kullanmada ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin bunlara verdikleri yanıtlara ilişkin sayısal veriler Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9

Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine Özgü Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmadaki Güçlükleri

Yöntem ve Teknikler	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
	(1) Bireysel Çalışma Yöntemi	241	52.3	143	31.0	54	11.7	23
(2) Grupla Çalışma Yöntemi	130	28.2	201	43.6	94	20.4	36	7.8
(3) Oyunlaştırma Tekniği	140	30.4	162	35.1	102	22.1	57	12.4
(4) Müzikle Çalışma Tekniği	99	21.5	140	30.4	121	26.2	101	21.9
(5) Ezberden Resim Yapma Tekniği	155	33.6	157	34.0	110	23.9	39	8.5
(6) Hayalden Resim Yapma Tekniği	186	40.4	147	31.8	87	18.9	41	8.9

Çizelge 9’da görüldüğü gibi, bireysel çalışma yöntemini kullanmada öğretmenlerin %52.3’ü “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, bu yöntemi kullanmada öğretmenlerin %31’i “biraz” güçlük çektiklerini, %11.7’si “oldukça çok”

güçlük çektiklerini ve %5'i de "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan biraz çoğunun (%52.3) bu yöntemi etkili bir biçimde kullanabildikleri, yaklaşık yarıdan biraz azının da (%47.7) kullanmada güçlük çektikleri söylenebilir.

Grupla çalışma yöntemini kullanmada öğretmenlerin %28.2'si "hiç" güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %43.6'sı "biraz" güçlük çektiklerini, %20.4'ü "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %7.8'i de "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu dağılıma göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%71.8) grupla çalışma yöntemini kullanmada güçlüklerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Oyunlaştırma tekniğini kullanmada öğretmenlerin %30.4'ü "hiç" güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %35.1'i bu yöntemle ilgili olarak "biraz" güçlük çektiklerini, %22.1'i "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %12.4'ü de "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%69.6) oyunlaştırma tekniğini kullanmada güçlüklerinin olduğunu göstermektedir.

Resim-İş dersinde müzikle çalışma tekniğini kullanmada öğretmenlerin %30.4'ü "biraz" güçlük çektiklerini belirtirlerken, %26.2'si "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %21.9'u da "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %21.5'i bu tekniği kullanmada "hiç" güçlüklerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu değerlerden öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%78.5) müzikle çalışma tekniğini kullanmada güçlük çektikleri anlaşılmaktadır.

Ezberden resim yapma tekniğini kullanma ile ilgili olarak öğretmenlerin %33.6'sı "hiç" güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, öğretmenlerin %34'ü "biraz" güçlük çektiklerini, %23.9'u "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %8.5'i de "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu dağılıma göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%66.4) ezberden resim yapma tekniğini kullanmada güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir.

Resim-İş dersinde hayalden resim yapma tekniğini kullanmada öğretmenlerin %40.4'ü “hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %31.8'i “biraz” güçlük çektiklerini, %18.9'u “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %8.9'u da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz çoğunun (%59.6) hayalden resim yapma tekniğini kullanmada güçlük çektikleri anlaşılmaktadır.

4.3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Ortam Düzenleme ve Araç-Gereçlerden Yararlanmadaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma ile ilgili güçlüklerini belirlemek amacıyla öğretmenlere üç uygulama ilkesini uygulama konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara ilişkin değerler Çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10
Sınıf Öğretmenlerinin Ortam Düzenleme ve Araç-Gereçlerden Yararlanmadaki Güçlükleri

Uygulama İlkeleri	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
(1) Resim-İş dersi için fiziksel ortamı öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme	123	26.7	153	33.1	122	26.5	63	13.7
(2) Resim-İş derslerinin yapıldığı ortamda öğrencilerin yararlanacakları araç-gereçleri bulundurmak ve saklamak için gerekli düzenlemeleri yapma	91	19.7	139	30.2	144	31.2	87	18.9
(3) Öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereçleri kullanmaya yönlendirme	98	21.3	185	40.1	123	26.7	55	11.9

Çizelge 10'da görüldüğü gibi, öğretmenlere ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanmayla ilgili olarak ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan birinci uygulama ilkesi, “Resim-İş dersi için fiziksel ortamı, öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme”dir. Öğretmenlerin %26.7'si bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %33.1'i bu konuda “biraz” güçlük

çektiklerini, %26.5'i "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %13.7'si de "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%73.3) Resim-İş dersi için fiziksel ortamı öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlemede güçlük çektikleri söylenebilir.

Öğretmenlere ne ölçüde güçlük çektikleri sorulan ikinci uygulama ilkesi, "Resim-İş derslerinin yapıldığı ortamda öğrencilerin yararlanacakları araç-gereçleri buldurmak ve saklamak için gerekli düzenlemeleri yapma" ilkesidir. Öğretmenlerin %19.7'si bu konuda "hiç" güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin %30.2'si bu ilkeyi uygulamada "biraz" güçlük çektiklerini, %31.2'si "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %18.9'u da "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%80.3) Resim-İş derslerinin yapıldığı ortamda öğrencilerin yararlanacakları araç-gereçleri buldurmak ve saklamak için gerekli düzenlemeleri yapma konusunda güçlük çektiklerini göstermektedir.

Öğretmenlere sorulan son uygulama ilkesi ise, "öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereçleri kullanmaya yönlendirme"dir. Bu konuyla ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin %40.1'i "biraz" güçlük çektiklerini, %26.7'si "oldukça çok" güçlük çektiklerini ve %11.9'u da "pek çok" güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %21.3'ü bu ilkeyi uygulamada "hiç" güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%78.7) öğrencileri çalışmalarına uygun araç-gereç kullanmaya yönlendirme konusunda güçlüklerinin olduğu söylenebilir.

4.3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özelliklerini Tanımadaki Güçlükleri

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin resimsel gelişim özelliklerini tanıma ile ilgili güçlüklerini belirlemek için öğretmenlere "öğrencilere buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırma" konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara ilişkin değerler Çizelge 11'de gösterilmiştir.

Çizelge 11
Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özelliklerini Tanımadaki
Güçlükleri

Uygulama ilkesi	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
Öğrencilere buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırmama.	67	14.5	200	43.4	141	30.6	53	11.5

Çizelge 11’de görüldüğü gibi, öğrencilere buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırmada öğretmenlerin %43.4’ü “biraz” güçlük çektiklerini, %30.6’sı “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %11.5’i de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin yalnız %14.5’i bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin çok büyük bir bölümünün (%85.4) öğrencilerin resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırmama konusunda güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir.

4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmedeki Güçlükleri

Araştırmada yanıtı aranan dördüncü soru, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde öğrencilerin yaptıkları çalışmalarını değerlendirmede ne ölçüde güçlük çektikleridir. Bunu saptamak amacıyla öğretmenlerin araştırma anketinde yer verilmiş olan üç konuyla ilgili yanıtlarının çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sonunda elde edilen değerler Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12’de görüldüğü gibi, ilk olarak öğretmenlere “öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme”de ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %38.8’i bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %31.5’i “biraz” güçlük çektiklerini, %25.4’ü “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %4.3’ü de “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu verilerden öğretmenlerin yarısından oldukça çoğunun (%61.2)

öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izlemede güçlük çektikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 12
Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmedeki Güçlükleri

Uygulama İlkeleri	Hiç Güçlük Çekmiyorum		Biraz Güçlük Çekiyorum		Oldukça Çok Güçlük Çekiyorum		Pek Çok Güçlük Çekiyorum	
	s	%	s	%	s	%	s	%
	(1) Öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme	179	38.8	145	31.5	117	25.4	20
(2) Öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama	139	30.2	192	41.6	104	22.6	26	5.6
(3) Öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri uygulama	213	46.2	148	32.1	82	17.8	18	3.9

Öğretmenlere ikinci olarak “öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %30.2’si bu konuda “hiç” güçlük çekmediklerini belirtirlerken, %41.6’sı “biraz” güçlük çektiklerini, %22.6’sı “oldukça çok” güçlük çektiklerini ve %5.6’sı da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğunun (%69.8) öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilmediklerini ve bunları uygulamada güçlük çektiklerini göstermektedir.

Öğretmenlere son olarak “öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri uygulama” konusunda ne ölçüde güçlük çektikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %32.1’i bu konuda “biraz” güçlük çektiklerini, %17.8’i “oldukça çok” ve %3.9’u da “pek çok” güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin %46.2’si ise bu konuda hiç güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yarıdan biraz çoğunun (%53.8) öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri uygulamada güçlüklerle karşılaştıkları söylenebilir.

4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi ile İlgili Eğitim Gereksinimleri

Araştırmada yanıtı aranan beşinci ve son soru, ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersiyle ilgili eğitim gereksinmelerinin neler olduğudur. Bunu belirlemek için bu araştırma ile ortaya çıkartılmış olan sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine yönelik görüşleri ve bu derste karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin bulgular incelenmiştir. Bu bulgularda genel olarak öğretmenlerin en az yarısı için “biraz”, “oldukça çok” ve “pek çok” derecelerinde sorun oluşturan görüşler ve güçlük çekilen konular eğitim gereksinmesi olarak tanımlanmıştır. Daha sonra eğitim gereksinmesi olarak belirlenen bu konular iki grupta toplanmıştır. Birinci grupta toplanan konular, öğretmenlerin yarısının ve yarıdan çoğunun “oldukça çok” ve “pek çok” derecelerinde sorunlu oldukları görüş ya da güçlüklerle ilgili konulardır. Bunlara “öncelik taşıyan eğitim gereksinimleri” adı verilmiştir. “Öteki eğitim gereksinimleri” olarak adlandırılmış olan ikinci gruptaki konular ise, öğretmenlerin “oldukça çok” ve “pek çok” derecelerinin yanısıra “biraz” derecesinde sorunlu oldukları görüş ya da güçlüklerle ilgili konulardır.

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersiyle ilgili eğitim gereksinimleri, araştırmanın amacı ile ilgili sorular temel alınarak ayrı ayrı ortaya konmaya çalışılmıştır.

4.5.1. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine Yönelik Genel Eğitim Gereksinimleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine yönelik genel görüşleriyle ilgili elde edilen araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin iki görüşüyle ilgili sorun olduğu söylenebilir. Bunların birincisi, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%77.4) Resim-İş dersini etkili biçimde yürütememelerini o alanda yetenekli olmamalarına bağlamalarıdır. İkincisi ise, öğretmenlerin yarıdan biraz çoğunun (%57.4) ilköğretim okullarında her öğrencinin resim yeteneğinin olmayabileceği nedeniyle Resim-İş dersinin programda seçmeli bir ders olması gerektiğini düşünmeleridir.

Öğretmenlerin belirlenmiş olan bu sorunlu görüşleri, onların ilköğretim okulunda sanat eğitiminin ve Resim-İş dersinin niteliği konusunda doğru ve yeterli bilgilere ve anlayışa

sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu durum, öğretmenlerin Resim-İş dersindeki uygulamalarını da olumsuz yönde etkileyebilecek bir nitelik taşımaktadır.

Sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim okulunda sanat eğitiminin, özellikle resim-iş eğitiminin amaçları, öğrencilerin gelişimi açısından önemi ve gerekliliği konularında bilgilendirilmelerine ve anlayış geliştirmelerine dönük eğitime gereksinmelerinin olduğu söylenebilir.

4.5.2. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Eğitim Gereksinimleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriğine yönelik güçlükleriyle ilgili araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin içeriği oluşturan konuların yaklaşık tümünde değişik derecelerde güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir. Bu güçlüklerin büyük ölçüde öğretmenlerin bu konulardaki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle, belirlenmiş olan güçlüklerin tümü eğitim yoluyla giderilebilir nitelik taşımaktadır.

Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerle dayalı olarak içerikle ilgili öncelik taşıyan eğitim gereksinimleri şöyle sıralanabilir:

- Heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçleri tanıma ve kullanma.
- Grafikselle çalışmaların niteliğini ve kapsamını bilme.
- İki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkileri kullanma.

Öğretmenlerin öteki eğitim gereksinimleri ise şunlardır:

- Güzel sanatların anlamını ve kapsamını bilme.
- Güzel sanatlar alanında yeri olan kurumları, eserleri ve sanatçıları tanıma.
- İki boyutlu çalışmaların niteliğini ve kapsamını bilme.

- Üç boyutlu çalışmaların niteliğini ve kapsamını bilme.
- Leke çalışmalarının niteliğini ve yapılışını bilme.
- Çizgisel çalışmaların niteliğini bilme ve çizgisel anlatım öğelerini kullanma.
- Çizgisel çalışmalarda yararlanılan araç-gereçleri tanıma ve kullanma.
- Renkli resim tekniklerini bilme ve uygulama.
- Baskı çalışmalarının niteliğini ve kapsamını bilme.

4.5.3. Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Öğretim Sürecine Yönelik Eğitim Gereksinimleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş öğretim sürecine yönelik güçlükleriyle ilgili araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin öğretim sürecinin tüm öğeleriyle ilgili birçok konuda değişik derecelerde güçlüklerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Bu güçlüklerin büyük ölçüde öğretmenlerin bu konulardaki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu da, bu güçlüklerin eğitim yoluyla giderilebilir bir nitelik taşıdığını göstermektedir.

Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerle dayalı olarak öğretim süreciyle ilgili öncelik taşıyan eğitim gereksinmesi şöyle belirtilebilir:

- Öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmeleri için uygun etkinlikler düzenleme.

Öğretmenlerin öteki eğitim gereksinimleri ise şunlardır:

- Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izleme.
- Konuları öğrencilerin ilgilerine ve içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre zenginleştirerek uygulama.
- Derslerde öğrencilerin verimli çalışmalarını sağlayacak eğitsel önlemler alma.
- Yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme.

- Öğrencilerin zihinsel ve bedensel özellikleriyle yetiştikleri çevrenin özelliklerini ve ilgilerini tanıma ve yaptırılacak çalışmalarda bunları gözönünde bulundurma.
- Öğrencilerin buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırma.
- Öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmalar yapmalarını sağlayıcı eğitsel önlemler alma.
- Derslerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alma.
- Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili uygun dönütler verme ve uygun düzeltme yollarını izleme.
- Resim-İş dersine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini (grupla çalışma yöntemi, müzikle çalışma tekniği, oyunlaştırma tekniği, ezberden resim yapma tekniği, hayalden resim yapma tekniği) bilme ve uygulama.
- Öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereç kullanmaya yönlendirme.
- Resim-İş dersi için fiziksel ortamı öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme.

4.5.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Çalışmalarını Değerlendirmeye Yönelik Eğitim Gereksinimleri

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde öğrenci çalışmalarını değerlendirmeye yönelik güçlükleriyle ilgili araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin değerlendirmeye ilgili tüm konularda güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir. Bu güçlüklerin de büyük ölçüde öğretmenlerin bu konulardaki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle, belirlenmiş olan güçlüklerin tümü eğitim yoluyla giderilebilir niteliktedir.

Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerle dayalı olarak öğrenci çalışmalarını değerlendirmeye ilgili öncelik taşıyan eğitim gereksinmesi bulunmamaktadır. Ancak, öğretmenlerin öteki eğitim gereksinimleri şöyle sıralanabilir:

- Öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama.

- Öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme.
- Öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri bilme ve uygulama.

Beşinci Bölüm

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenerek, bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuca ve sorunun çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

İlköğretim okullarının eğitim programında Resim-İş dersinin genel amacı, öğrencinin sanat yoluyla kendini anlatmasını, yaratıcılığını geliştirmesini, estetik kişilik kazanmasını ve sanatın değerini anlamasını sağlamaktır. Ancak, yapılan araştırmalar ilköğretim okullarının birinci basamağında bu amacın gerçekleşmesinde önemli sorunların olduğunu, özellikle sınıf öğretmenlerinin bu dersin yürütülmesiyle ilgili güçlükler yaşadıklarını göstermektedir. Bu okullarda Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşebilmesi için sınıf öğretmenlerinin bu dersle ilgili güçlüklerinin, güçlüklerle dayalı olarak eğitim gereksinmelerinin saptanması ve bu gereksinmelerin karşılanması için de bütün önlemlerin alınması gereklidir.

Bu araştırma ile ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinmelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, 1999-2000 öğretim yılında Eskişehir ili merkezindeki 92 ilköğretim okulunda görev yapan 1235 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Örneklemi ise, 46 ilköğretim okulunda görev yapan 618 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma verileri, bu araştırma için geliştirilen bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Likert tipi bir ölçek olarak hazırlanmış anketle, sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersiyle ilgili görüşleri ve Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriği, öğretim süreci ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesiyle ilgili güçlükleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen

verilerin çözümlenmesinde “SPSS” (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak da sayı ve yüzdeler kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine yönelik görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin Resim-İş dersiyle ilgili genellikle olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Örneğin, öğretmenlerin çok büyük bölümü ilköğretim okulunda Resim-İş dersinin önemli, öğrencilerin kendilerini anlatmalarına olanak veren ve onların kişilikleriyle yaratıcılıklarının artmasına katkı sağlayan bir ders olduğunu düşünmektedirler. Ancak, öğretmenlerin ilköğretim okullarında Resim-İş dersinin zorunlu değil seçmeli bir ders olması gerektiği ve bu dersi yürütmek için yetenekli olmak gerektiği düşüncelerine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin büyük bir bölümü Resim-İş Dersi Öğretim Programının ilköğretim çağı çocuklarının özelliklerine uygun olmadığı görüşüne de sahiptirler.
- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinin içeriğini oluşturan konulara yönelik çektikleri güçlüklerle ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin iki boyutlu çalışmalar, üç boyutlu çalışmalar ve eser incelemeleri ile ilgili konuların birçoğunda değişik düzeylerde güçlüklerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin iki boyutlu çalışmalar içerisinde özellikle “leke çalışmalarının niteliği ve yapılışı”, “çizgisel çalışmaların niteliği ve çizgisel anlatım öğelerinin kullanımı”, “çizgisel çalışmalarda araç-gereçler ve kullanımı” ve “grafiksel çalışmaların niteliği ve kapsamı” konularında büyük güçlüklerinin olduğu belirlenmiştir. Üç boyutlu çalışmaların tümünde öğretmenlerin büyük güçlük çektikleri görülmektedir. Eser incelemeleriyle ilgili olarak da öğretmenlerin özellikle “güzel sanatlar alanında yeri olan kurumlar, eserler ve sanatçılar “ konusunda oldukça büyük güçlük çektikleri sonucu elde edilmiştir.
- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş öğretim sürecine yönelik çektikleri güçlüklerle ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin genel resim-iş öğretim ilkelerini uygulama ve öğretim hizmetini etkili biçimde gerçekleştirme, öğretim yöntem ve tekniklerini

kullanma, ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma ve öğrencilerin resimsel gelişim özelliklerini tanıma ile ilgili yaklaşık bütün konularda değişik düzeylerde güçlüklerinin olduğu sonucu elde edilmiştir.

Öğretmenlerin, resim-iş öğretim ilkelerini uygulama ve öğretim hizmetini etkili biçimde gerçekleştirmeyle ilgili olarak en çok “öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izleme”, “derslerin verimli geçmesini sağlayacak eğitsel önlemler alma”, “yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme”, “yapılan çalışmalarda öğrencilerin zihinsel ve bedensel özellikleriyle ilgilerini ve yetiştikleri çevrenin özelliklerini tanıyarak gözönünde bulundurma” ve “öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmelerini sağlayıcı uygun etkinliklerden yararlanma” ilke ve önlemlerinde güçlüklerinin olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin Resim-İş dersine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma ile ilgili olarak en çok “grupla çalışma yöntemi” ve “müzikle çalışma tekniği”ni kullanmada güçlüklerinin olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma ile ilgili olarak da en çok “Resim-İş dersi için fiziksel ortamı, öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme”, “Resim-İş derslerinin yapıldığı ortamda öğrencilerin yararlanacakları araç-gereçleri bulundurmak ve saklamak için gerekli düzenlemeleri yapma” ve “öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereçleri kullanmaya yönlendirme” konularında güçlükler yaşadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin “öğrencilere buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırma” konusunda da önemli güçlüklerinin olduğu söylenebilir.

- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde öğrenci çalışmalarını değerlendirmede çektikleri güçlüklerle ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin en çok “öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama” ve “öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme” konularıyla ilgili güçlüklerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine yönelik eğitim gereksinmeleriyle ilgili bulgular incelendiğinde, öncelikle öğretmenlerin ilköğretim okulunda sanat eğitiminin ve özellikle resim-iş eğitiminin amaçları, öğrencilerin gelişimi açısından önemi ve gerekliliği konusunda bilgilendirilmelerine ve anlayış geliştirmelerine gereksinmelerinin olduğu söylenebilir. Bunun yanısıra, öğretmenlerin Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriğini oluşturan konuların yaklaşık tümünde eğitim gereksinmelerinin olduğu belirlenmiştir. İçerikle ilgili olarak, “grafiksel çalışmaların niteliğini ve kapsamını bilme”, “heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçleri tanıma ve kullanma”, “yapısal çalışmaların niteliğini ve kapsamını bilme” ve “iki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkileri kullanma”, öğretmenlerin öncelik taşıyan eğitim gereksinmeleridir. Resim-iş öğretim sürecine yönelik olarak da, öğretmenlerin başta “öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmeleri için uygun etkinlikler düzenleme” konusunda olmak üzere “yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme”, “öğrencilerin buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırma”, “öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereç kullanmaya yönlendirme” ve “Resim-İş dersi için fiziksel ortamı öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme” gibi konularda eğitim gereksinmelerinin olduğu belirlenmiştir. Öğrenci çalışmalarını değerlendirmeye yönelik olarak ise, öğretmenlerin “öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama”, “öğrenci resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme” ve “öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri bilme ve uygulama” konularında eğitim gereksinmelerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak, ilköğretim okullarında Resim-İş dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin resim-iş eğitiminin amaçları, öğrencilerin gelişimi açısından önemi ve gerekliliği ile Resim-İş dersine ilişkin içerik, öğretim süreci ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesine yönelik birçok konuda güçlüklerle karşılaştıkları, bu güçlüklerin giderilmesine dönük olarak da yoğun ve önemli eğitim gereksinmelerinin olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinmelerini karşılamak için buna dönük hizmetiçi eğitim programları hazırlanıp uygulamaya konmalıdır.

Bu kapsamda, öncelikle okullarda eğitim fakültelerinin alan uzmanı öğretim üyelerince verilecek, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim okullarında sanat ve resim-iş eğitiminin amaçlarını ve öğrencilerin gelişimi açısından gerekliliğini kavramalarını sağlamaya dönük konferanslar düzenlenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş Dersi Öğretim Programının içeriğini oluşturan konulardaki, başka bir deyişle alan bilgisiyle ilgili eğitim gereksinmelerini karşılamaya dönük olarak, Resim-iş dal öğretmenlerince çeşitli seminerler ve kurslar düzenlenebilir. Ayrıca, öğretmenlerin sanat eserleri, sanatçılar ve sanat kurumlarıyla ilgili bilgilerinin artırılması için onların sanatsal yayınlara ulaşmaları sağlanabilir ve çeşitli sanat kurumlarına geziler düzenlenerek bu kurumları tanımaları sağlanabilir. Bunun yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığınca Resim-İş dersi alan bilgisi konularıyla ilgili yardımcı kitaplar, dergiler, video kasetleri, slayt gibi öğretim gereçleri hazırlanarak sınıf öğretmenlerinin yararlanmasına sunulabilir.

Sınıf öğretmenlerinin resim-iş öğretim süreciyle ilgili eğitim gereksinmelerini karşılamaya dönük olarak ise, Resim-İş dersine özgü öğretim yöntem ve teknikleri ile Resim-iş öğretim ilkelerini uygulama, ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma ile ilgili konularda eğitim fakültelerindeki alan uzmanı öğretim üyelerince okullarda seminerler düzenlenmesi sağlanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersinde öğrenci çalışmalarını değerlendirme ve sergileme konularındaki eğitim gereksinmelerini karşılamaya dönük olarak da, resim-

iş çalışmalarını değerlendirme ilke ve ölçütleri ile sergileme teknikleri konularında okullarda alan uzmanlarınca konferanslar ve seminerler düzenlenebilir.

- İlköğretim okullarında uygulanan Resim-İş Dersi Öğretim Programının öğrencilere uygunluğunu ve ayrıca etkililiğini saptamak için alan uzmanlarının, müfettişlerin, okul yöneticilerinin, resim-iş dal öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almayı amaçlayan araştırmalar yapılmalıdır.
- Sınıf öğretmenlerinin bu araştırmayla ortaya çıkan Resim-İş dersiyle ilgili eğitim gereksinmelerini ne ölçüde karşıladığını saptamak ve buna göre program geliştirme çalışmaları yapmak amacıyla eğitim fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programında yer alan resim-iş alanı ve öğretimiyle ilgili derslerin öğretim programlarının değerlendirilmesine dönük araştırmalar yapılmalıdır.

EKLER

EK 1

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
RESİM-İŞ DERSİNE İLİŞKİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİ
BELİRLEME ANKETİ**

Değerli Sınıf Öğretmeni,

Yapılan araştırmalara göre, ilköğretim okullarında resim-iř öğretilimiyle ilgili önemli bir takım sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için yeni bilimsel araştırmaların yapılmasına ve çeşitli önlemlerin alınmasına gerek vardır. Bu amaçla ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İř dersine yönelik görüşleri ile derslerde çektikleri güçlükleri belirlemek için bir araştırma planlanmıştır. Elinizdeki anket, planlanan araştırmanın verilerini toplamak üzere hazırlanmıştır. Elde edilen veriler yalnızca araştırma için kullanılacaktır.

Araştırmada elde edilecek sonuçların geçerliliği, sizin bu anketteki sorulara içten ve gerçek yanıtları vermenize bağlıdır. Bu nedenle, **lütfen soruları dikkatle okuyunuz ve size göre en doğru yanıtları işaretleyiniz. Yanıtsız soru bırakmayınız.**

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Adres:

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eskişehir

Arş. Gr. Özge Özer

A. Aşağıdaki sorularda kendinize uygun olan seçeneği önündeki kutucuğa “X” işareti koyarak belirtiniz.

1. Görevli olduğunuz okul: .....
2. Cinsiyetiniz:
  - Kadın   Erkek
3. Sınıf öğretmenliğindeki süreniz:
  - 1-5 yıl   6-10 yıl   11-15 yıl
  - 16-20 yıl   21 yıl ve üstü
4. 1999-2000 öğretim yılında öğretimini yaptığınız sınıf:
  - 1. Sınıf   2. Sınıf   3. Sınıf
  - 4. Sınıf   5. Sınıf
5. 1999-2000 öğretim yılında öğretimini yaptığınız Resim-İş dersine girip girmediğiniz:
  - Evet, giriyorum.   Hayır, girmiyorum.
6. En son bitirdiğiniz okul:
  - İlköğretmen Okulu
  - Eğitim Enstitüsü
  - A. Ü. Açıköğretim Fakültesi (Eğitim Önlisans Programı)
  - Eğitim Fakültesi (Sınıf Öğretmenliği Bölümü)
  - Başka (lütfen yazınız) .....
7. Resim-iş öğretimi ile ilgili gördüğünüz eğitim
  - Bitirdiğim öğretmen yetiştirme programında resim-iş öğretimine yönelik dersler aldım.
  - Resim-İş öğretimiyle ilgili hizmetiçi eğitim programına katıldım.
  - Resim-iş öğretimiyle ilgili hiçbir eğitimden geçmedim.
  - Başka (lütfen yazınız).....

B. Resim-İş dersiyle ilgili olarak aşağıda sıralanan görüşlere ne ölçüde katıldığınızı yandaki kutucuklardan birisine “X” işareti ile belirtiniz.

- 1= Hiç katılmıyorum**
- 2= Biraz katılıyorum**
- 3= Oldukça çok katılıyorum**
- 4= Pek çok katılıyorum**

	1	2	3	4
8. İlköğretim okulu programında Resim-İş dersinin öteki dersler kadar önemli bir ders olduğuna inanıyorum.	☐	☐	☐	☐
9. Resim-İş dersi ilköğretim okullarında öğrencilerin kendilerini anlatmalarına olanak sağlayan bir derstir.	☐	☐	☐	☐
10. Resim-İş dersi ilköğretim okullarında zorunlu değil, seçmeli olmalıdır. Çünkü her çocuğun resim yeteneği olmayabilir.	☐	☐	☐	☐
11. Resim alanında yetenekli olmadığım için Resim-İş dersini etkili biçimde yürütemediğimi düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐
12. Resim-İş dersi, öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesi ve yaratıcılıklarının artması bakımından gerekli olan bir derstir.	☐	☐	☐	☐
13. Resim-İş dersi, öğrencilerin yalnız boş zamanlarını iyi değerlendirmeye yönelik etkinlikleri amaçlar.	☐	☐	☐	☐
14. Resim-İş dersi programının ilköğretim çağı çocuklarının özelliklerine uygun olmadığını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐
15. Öğrencilerin yetişmesi ve geleceği açısından en çok matematik, Fen Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler gibi ana dersler önemlidir. Resim-İş dersine daha az zaman ayrılması uygun olur.	☐	☐	☐	☐

C. Resim-iş alanıyla ilgili olarak aşağıda sıralanan konularda ne ölçüde güçlük çektiğinizi "X" işareti ile belirtiniz.

- 1= Hiç güçlük çekmiyorum**
2= Biraz güçlük çekiyorum
3= Oldukça çok güçlük çekiyorum
4= Pek çok güçlük çekiyorum

	1	2	3	4
16. Güzel sanatların anlamı ve kapsamı. (Güzel sanatların tanımı, başlıca sanat dalları, sanat eğitimi vb.)	☐	☐	☐	☐
17. Güzel sanatlar alanında yeri olan kurumlar, eserler ve sanatçılar. (Güzel sanatlar galerileri, müzeler, ünlü sanatçılar, eserleri vb.)	☐	☐	☐	☐
18. İki boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı. (İki boyutlu çalışmaların anlamı, özellikleri ve türleri.)	☐	☐	☐	☐
19. Çizgisel çalışmaların niteliği ve çizgisel anlatım öğelerinin kullanımı.	☐	☐	☐	☐
20. Çizgisel çalışmalarda yararlanılan araç-gereçler ve kullanımı. (Kurşun kalem, pastel boya, füzen, renkli tebeşir, kazıma ucu, çöp parçası, tarama ucu vb.)	☐	☐	☐	☐
21. Ana ve ara renkler, renk değerleri ve renklerin oluşumu.	☐	☐	☐	☐
22. Renkli resim teknikleri, özellikleri ve uygulanması. (Pastel boya, sulu boya, parmak boya, mürekkeple yapılan çalışmalar vb.)	☐	☐	☐	☐
23. Leke çalışmalarının niteliği ve yapılışı.	☐	☐	☐	☐
24. Baskı çalışmalarının niteliği ve kapsamı. (Taze sebzelerle yapılan baskılar, parmak baskısı, ip baskısı, fırça baskısı, linol baskı, şablon baskı vb.)	☐	☐	☐	☐
25. Üç boyutlu çalışmaların niteliği ve kapsamı. (Üç boyutlu çalışmanın anlamı, özellikleri ve türleri)	☐	☐	☐	☐
26. Heykel ve modelaj çalışmalarında yararlanılan araç-gereçler ve kullanımları. (Çamur, kil, plastilin, bal mumu, çam kozalağı, artık gereçler vb.)	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4
27. Yapısal çalışmaların niteliği ve kapsamı. (Kağıt süsleme çalışmaları, maket ve oyuncak tasarımı çalışmaları vb.)	☐	☐	☐	☐
28. İki ve üç boyutlu çalışmalarda biçimsel ve estetik ilişkiler. (Işık-gölge, denge-ritm, kompozisyon vb.)	☐	☐	☐	☐
29. Grafikselsel çalışmaların niteliği, kapsamı ve hazırlanışı. (Afiş, amblem, logo, kartpostal, broşür, tekstil tasarımları vb.)	☐	☐	☐	☐

D. Resim-iş öğretimiyle ilgili olarak aşağıda sıralanan nitelikleri yerine getirmede ne ölçüde güçlük çektiğinizi yandaki kutucuklardan birisine "X" işareti koyarak belirtiniz.

- 1= Hiç güçlük çekmiyorum**
2= Biraz güçlük çekiyorum
3= Oldukça çok güçlük çekiyorum
4= Pek çok güçlük çekiyorum

	1	2	3	4
30. Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izleme.	☐	☐	☐	☐
31. Öğrencilere buldukları resimsel gelişim düzeylerine uygun çalışmalar yaptırma. (Şematik dönem, başkaldırma dönemi ve mantık döneminin özelliklerini bilme, öğrencilerin yapacakları çalışmalarda bu özellikleri gözönünde bulundurma.)	☐	☐	☐	☐
32. Konuları öğrencilerin ilgilerine ve içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre zenginleştirme. (Çevredeki tarihi ve doğal güzelliklerden yararlanma, aile yaşantıları vb. konuları resimleştirme.)	☐	☐	☐	☐
33. Derslerde öğrencilerin verimli çalışmalarını sağlayacak eğitsel önlemler alma.	☐	☐	☐	☐
34. Yapılan çalışmalarla ilgili kuramsal bilgileri verme zamanını ve biçimini belirleme. (Kuramsal bilgileri uygulamalar sırasında, sezdirerek ve ilginçleştirerek verme.)	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4
35. Öğrencilerin zihinsel ve bedensel özellikleriyle yetiştikleri çevrenin özelliklerini ve ilgilerini tanıyarak, yaptırılacak çalışmalarda bunları gözönünde bulundurma.	☐	☐	☐	☐
36. Öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi geliştirmeleri için uygun etkinliklerden yararlanma. (Sanatçıların yaşamlarıyla ilgili bilgi verme, sanatçıların eserlerinden örnekler gösterme, sanat galerilerine gezi düzenleme vb.)	☐	☐	☐	☐
37. Öğrencilerin özgün ve bağımsız çalışmalar yapmalarını sağlayıcı önlemler alma. (Özgün çalışmaların değerini açıklama, öğrencileri kopyacılıktan uzak tutma, öğrencilerin çalışmasına gereksiz yere karışmama vb.)	☐	☐	☐	☐
38. Derslerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alma. (Öğrencileri yüreklendirici konuşmalar yapma, değişik gereçler kullandırma, çalışma alanlarını zenginleştirme vb.)	☐	☐	☐	☐
39. Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili uygun dönütler verme ve uygun düzeltme yolları izleme. (Dönüt vermede yapıcı ve sevecen olma, çalışmalarını çizerek düzeltmeme vb.)	☐	☐	☐	☐
40. Öğrencilerin isteyerek çalışma yapmalarını sağlayıcı etkili yollar izleme. (Sert davranışlardan kaçınma, yüreklendirme, özgüven kazanmalarına yardım etme vb.)	☐	☐	☐	☐
41. Resim-İş dersi için fiziksel ortamı öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenleme.	☐	☐	☐	☐
42. Resim-İş dersinin yapıldığı ortamda öğrencilerin yararlanacakları araç-gereçleri bulundurmak ve saklamak için gerekli düzenlemeleri yapma.	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4
43. Öğrencileri yapılan çalışmalara uygun araç-gereçleri kullanmaya yönlendirme. (Öğrencilere zengin araç-gereç seçenekleri gösterme ve onların kullanımını öğretme.)	☐	☐	☐	☐
44. Resim-İş öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri etkili biçimde uygulama.				
Bireysel çalışma yöntemi	☐	☐	☐	☐
Grupla çalışma yöntemi	☐	☐	☐	☐
Oyunlaştırma (Dramatizasyon) tekniği	☐	☐	☐	☐
Müzikle çalışma tekniği	☐	☐	☐	☐
Ezberden resim yapma tekniği	☐	☐	☐	☐
Hayalden resim yapma tekniği	☐	☐	☐	☐

E. Resim-İş dersinde öğrenci çalışmalarını değerlendirmeye ilgili olarak aşağıda sıralanan ilkeleri uygulamada ne ölçüde güçlük çektiğinizi "X" işareti ile belirtiniz.

- 1= Hiç güçlük çekmiyorum
 2= Biraz güçlük çekiyorum
 3= Oldukça çok güçlük çekiyorum
 4= Pek çok güçlük çekiyorum

	1	2	3	4
45. Öğrencilerin resimlerini ve öteki çalışmalarını değerlendirmede eğitsel değer taşıyan yaklaşımlar izleme. (Otoriter ve kırıcı olmama, yapıcı ve sevecen olma, resimlerde gerçeğe uygunluk aramama vb.)	☐	☐	☐	☐
46. Öğrenci çalışmalarını sergilemede gözönünde bulundurulması gereken ilkeleri uygulama. (Sergilemeye önem verme, özendirici olma, her öğrencinin çalışmasını sergileme vb.)	☐	☐	☐	☐
47. Öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilme ve uygulama. (Çalışmanın özgünlüğü, anlatım gücü, zamanı ve araç-gereci kullanma yeterliliği, öğrencinin genel gelişimi vb.)	☐	☐	☐	☐

EK 2

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA RESİM-İŞ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
İÇERİĞİNİN SINIFLARA GÖRE DAĞILIMI**

KONULAR	AMAÇLAR	SINIFLAR				
İki Boyutlu Çalışmalar	- İki boyutlu çalışmalar bilgisi	1	2	3		
	- İki boyutlu çalışmalar yapabilme	1	2	3		
İki boyutlu tasarım çalışmaları	- İki boyutlu tasarım çalışmalarında sağlığa duyarlı aktarabilme	1	2	3	4	5
Çizgisel Çalışmalar	- Çizgisel çalışmalar yapabilme	1	2			
	- Çizgisel anlatım öğelerini kullanabilme			3		
	- Varlıkların özelliklerini çizgisel çalışmalarla aktarabilme				4	5
	- Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme				4	5
	- Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri kullanabilme				4	
	- Doğadaki hareketi belirterek çizgisel çalışmalar yapabilme					5
	- Çizgi, doku, lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme				4	
Renkli Çalışmalar	- Renkleri ve renkli resim tekniklerini kavrayabilme	1	2	3	4	5
	- Tek rengin çok çeşitli değerleriyle çalışabilme					5
Pastel boya	- Pastel boya bilgisi	1	2			
	- Çalışmalarda pastel boyayı kullanabilme	1	2	3		
Parmak boya	- Parmak boya bilgisi	1	2			
	- Çalışmalarda parmak boyayı kullanabilme	1	2	3		
Guaş boya	- Guaş boya bilgisi	1	2	3		
	- Çalışmalarda guaş boyayı kullanabilme	1	2			
Sulu boya	- Sulu boya bilgisi		2			
	- Çalışmalarda sulu boyayı kullanabilme		2			
Mürekkep çalışmaları	- Mürekkep çalışmalarını tanıyabilme				4	
	- Mürekkeple yapılan çalışmalar bilgisi				4	
	- Çalışmalarında mürekkebi kullanabilme					5
Tek rengin tonları ile ilgili çalışmalar	- Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışmalar yapabilme					5
	- Hayal gücünü geliştirici renkli çalışmalar yapabilme	1	2	3	4	5
	- Hayal gücünü geliştirebilme ve renk bilgisini kullanma	1	2	3	4	5

Leke Çalışmaları

Koyu, orta, açık leke çalışmaları	- Koyu, orta, açık lekeleri düzenleme için araç-gereç bilgisi	4
	- Koyu, orta, açık lekeleri düzenleyebilme	4
	- Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme	5
	- Koyu, orta, açık değerleri renge dönüştürerek kompozisyon yapabilme	5

Gözlem Ve Yaratıcılığı**Geliştirmeye Yönelik Çalışmalar**

Gözleme dayalı çalışmalar	- Yakın çevresi ile ilgili gözlemlerine, düşüncelerini katarak iki boyutlu çalışmalara aktarabilme	2
Doğal çevre ile ilgili çalışmalar	- Doğal çevreyi tanıyabilme	2
	- Doğal çevre ile ilgili duygu, düşünce ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme	2
Varlıkların özellikleri	- Varlıkların belli başlı özelliklerinin farkına varma	2
Değişik duyguları ifade edici çalışmalar	- Duyguları değişik malzemeler kullanarak ifade edebilme	2
Portre çalışması	- Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme	5
- Portre bilgisi		5

Baskı Teknikleri İle Yapılan Çalışmalar

Baskı teknikleriyle yapılan çalışmalar	- Kolay baskı tekniklerinin farkına varabilme	1	2	3
	- Çalışmalarında kolay baskı tekniklerini kullanabilme	1	2	3
Grafiksel Çalışmalar				
Afiş çalışmaları	- Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi	4	5	
Tekstil tasarım çalışmaları	- Tekstil tasarım bilgisi	5		
	- Tekstil tasarım yapabilme	5		

Üç Boyutlu Çalışmalar

Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları	- Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları bilgisi	1	2	3	
	- Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları yapabilme	1	2	3	
Üç boyutlu sanat eserlerini tanıma	- Üç boyutlu sanat eserlerinin farkında olma			3	
Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları	- Duygu ve düşüncelerini üç boyutlu tasarım olarak anlatabilme			4	
Üç boyutlu tasarım bilgisi	- Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme	1	2	3	4

Artık malzemeleri kullanma	- Artık malzemeleri tanıyabilme				5
	- Çalışmalarında artık malzemeleri kullanabilme				5
Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar	- Yoğurma maddelerini tanıyabilme	1	2	3	
	- Yaratıcılığı geliştirmek için yoğurma maddeleriyle çalışmalar yapabilme	1	2	3	
Tasarım	- Tasarımın ne olduğunun farkına varabilme	1	2		
<hr/>					
Sanat ve Sanat Eserlerini Tanımaya Yönelik Çalışmalar					
Sanat eserleri	- Güzel sanatları sınıflandırabilme				4
	- Belli başlı yerli, yabancı sanatçılar ve eserleri hakkında bilgi edinebilme				5
	- Sanat eserlerine ilgi duyabilme				5
	- Kültür ve tabiat varlıklarının değerini bilerek, koruyabilme				4
	- Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme				4
	- Sanat olaylarını izleyebilme				4
Röprodüksiyon inceleme	- Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme				4
<hr/>					
Sınıfı Etkileşimi Sağlayan Çalışmalar					
Grup çalışmaları	- Resim yoluyla grup çalışmaları bilgisi	2	3		
	- Çalışmalarında iş birliği yaparak sorumluluk almaktan zevk alma	2			
	- Resim yoluyla grup çalışmalarına istek duyabilme		3	4	5
Sergi çalışmaları	- Sınıf ve okul sergisiyle, yarışmalara katılabilme	1	2	3	4
					5
Koleksiyon çalışmaları	- Koleksiyon bilgisi				3
	- Koleksiyon yapmaktan zevk alma				3
Dramatizasyonu resimle anlatma	- Dramayı tanıyabilme	1	2	3	
	- Çalışmalarında dramadan yararlanabilme				3

Kaynak: MEB (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). **İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992.

EK 3

ARAŞTIRMA ANKETİNİ UYGULAMA İZİN BELGESİ

03 Ocak 2000

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.26.00.02.021/
KONU : Anket uygulaması.

00048

VALİLİK MAKAMINA

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden alınan 23/12/1999 tarih ve 1163-4580 sayılı yazıda, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı yüksek lisans öğrencisi Özge ÖZER'in yüksek lisans tezi kapsamında, ilimiz merkez ilköğretim okullarında "İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri" adlı bir anket uygulamak için izin istenilmektedir.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Özge ÖZER'in yüksek lisans tezi kapsamında, ilimiz merkez ilköğretim okullarında "İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri" adlı anket çalışması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmekte olup, Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mithat ÖZDEMİR
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
30.12/1999
B.Şahin TÜTÜNCÜ
Vali a.
Vali Yardımcısı

KAYNAKÇA

- Aksoy Ünalın, Sema. “İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- AnaBritannica: Genel Kültür Ansiklopedisi.** Cilt 19. İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş., 1990.
- Arısoy, Alev. “İlkokullarda Resim-İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- Atan, Ahmet. “Yetenek, Sanat Eğitiminin Temel Altyapısı Özelliğindedir”, **Milli Eğitim.** 131: 13-16, 1996.
- Balamir, Bünyamin. “Uygarlığın Anlamı Sanat Eğitiminde Saklıdır”, **Milli Eğitim.** 131: 16-18, 1996.
- Bayram, Aylin. “Ortaokul Çağı (12-15 Yaş) Çocuğunun Resim-İş Dersine Bakış Açısını Belirleyen Etkenler”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Buyurgan, Serap. “Estetik Çevre Oluşumunda Sanat Eğitiminin Önemi”, **Milli Eğitim.** 131:20-22, 1996.
- Cıbelek, Elif Nilüfer. “Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yaşantının İlkokul Çağı (6-12 Yaş) Çocuk Resimleri Üzerine Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.
- Çakır İlhan, Ayşe. “Üniversitelerde Sanat Eğitiminin Gerekliliği”, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.** 27,1:173-183, 1994.
- Demirel, Özcan. **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1999.
- Erbay, Mutlu. **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi.** İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, 1997.
- Ertemin, Burçin. “İlköğretim Okulları Resim-İş Öğretim Programının Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 1997.

- Gel, H. Yücel. "Eğitimde Temel Anlayış", **Milli Eğitim**. 131: 25-27, 1996.
- Gençaydın, Zafer. "Resim-İş Eğitiminin Amaç ve İlkeleri", **Özel Öğretim Yöntemleri: Güzel Sanatlar Eğitimi**. Editör: Bekir Özer. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı, 1987, ss. 43-55.
- _____. **Sanat Eğitimi**. Editör: Süleyman Eripek. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, 1993.
- Gökaydın, Nevide. **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. Ankara: Sedir Yayınları, 1990.
- Hakan, Ayhan (Haz.). **İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Öğretim Kılavuzu**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, 1998 (?).
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., 1995.
- Kaya, Yahya Kemal. **İnsan Yetiştirme Düzenimiz: Politika-Eğitim-Kalkınma**. Geliştirilmiş Dördüncü Baskı. Ankara: 1984.
- Kehnemuyi, Zerrin. **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995.
- Kuruoğlu, Nihal. "Sınıf Öğretmenlerinin Sanat Eğitimine ve Yazı Öğretimine Yaklaşımları", **I. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu: 16-17 Haziran 1994**. Bursa: Uludağ Üniversitesi, 1999.
- Küçükahmet, Leyla. **Öğretmen Yetiştirme: Programları ve Uygulamaları**. Ankara: 1993.
- _____. "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği Kazandırmanın Tarihi Gelişimi", **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000, ss: 30-55.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü). **Resim-İş Öğretmen Kılavuzu: İlköğretim I. Kademe**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). **İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992.
- _____. **Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992a.

- Oğuzkan, A. Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: 1993.
- Özer, Bekir. “Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Uygulanan Eğitim Önlisans Programının Öğretmenlik Meslek Bilgisini Kazandırma Yönünden Etkililiği”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.
- Pasin, Gülseren. “Sanat Eğitiminde Çağdaşlığa Doğru”, **Nasıl Bir Eğitim Sistemi: Güncel Uygulamalar ve Geleceğe İlişkin Öneriler**. İzmir: Bilsa Bilgisayar Yayınları, 1997, ss. 435-440.
- Sağlam, Mustafa. **Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1999.
- San, İnci. **Sanat ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1985.
- _____. “Güzel Sanatlar Eğitimi”, **Özel Öğretim Yöntemleri: Güzel Sanatlar Eğitimi**. Editör: Bekir Özer. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı, 1987.
- Taşdemir, N. Vicdan. “Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Plastik Sanatlar Eğitimi”, **I. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu: 16-17 Haziran 1994**. Bursa: Uludağ Üniversitesi, 1999.
- Taymaz, Haydar. **Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler**. 3. Baskı. Ankara: 1997.
- Variş, Fatma. **Eğitimde Program Geliştirme: Teoriler-Teknikler**. 6. Baskı. Ankara: Alkim Yayınevi, 1996.
- Yavuzer, Haluk. **Resimleriyle Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.
- Yılmaz, Melek. “1980’den Günümüze İlkokullarda Resim-İş Eğitiminin Önemi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- YÖK (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı). **Eğitim Fakültesi Lisans Eğitim Programı**. Ankara: 1998.

